

Ahojte!

Božie mlyny melú pomaly, ale isto. Pravda našich starých materí sa opäť potvrdila. Televízia Markíza zaplatí pokutu dva milióny korún za odvysielanie kontraverzného rozhovoru s Richardom Müllerom, v ktorom sa verejne priznal k užívaniu drog. Učebnicový príklad, ako komerčná televízia zvyšuje svoju sledovanosť: provokujúce avízo v správnom vysielacom čase (Televízne noviny) a štipľavý príbeh populárnej osobnosti, ktorý rozbúri hladinu verejnej mienky. Zabudla som dodať, že obeť sa samozrejme nerátajú.

Podľa bývalého šéfa, pána Ruska, zámerom televízie bolo len ukázať na problém drogovej závislosti, zburcovať spoločnosť i rodičov. Šlachetný čin! Možno si nabudúce budeme môcť pozrieť spoveď alkoholika, fajčiara, skinheada alebo sexuálneho zvrhlíka, ktorý nám bude chcieť otvoriť oči, pretože v porovnaní s ním žijeme biednym a menejcenným životom.

Je otázne, či je dvojmiliónová pokuta veľa, alebo málo. Najmä keď si uvedomíme, že za odvysielanie trojminútovej reklamy medzi večernými správami a spravodajstvom zo športu o pol ôsmej si Markíza vyúčtuje takmer jeden a pol milióna korún bez DPH.

Nemusím snáď ani dodávať, že ďalšie predlžovanie súdneho procesu (Markíza sa odvolala na Najvyšší súd), hrá v prospech našej najsledovanejšej televízie, pretože aj zlá reklama je reklama.

Positívom celého prípadu je, že sa o drogách začalo otvorene hovoriť. Masmédia prinášali názory známych osobností, ktoré zväčša vyslovovali drogám hlasné NIE! Proti novodobému otroctvu vzniklo niekoľko televíznych spotov, koncertov, mnohé organizácie bojujúce proti drogám akoby chytili druhý dych. Mimochodom, keď som už spomenula otroctvo ničiace ľudského ducha, pýtam sa, kde zaspali slobodní (?) a teraz nemám na myslí rakúsku stranu SPÖ.

Je dobré, že sa hovorí o škodlivosti drog, ale ešte vhodnejšie je ponúknuť lepšiu alternatívu.

A práve tá mi nejako chýba. Je ľahké dištancovať sa od niekoho, kto berie drogy, a ostať čistý. Veková hranica narkomanov sa posúva stále nižšie a nie je žiadnym tajomstvom, že jedným z najlepších odbytkísk trávy, koksu, LSD alebo heráku sú vysokoškolské internáty, najmä vo väčších mestách.

Zmena postoja k problematike drog nečaká len naše mediálne pole, slovenské zákonodarstvo, ktoré akoby ani nepoznalo výraz "dílér", ale čaká myslenie každého z nás. Dúfam len, že sa na Slovensku bude o problematike drog a iných závislostí hovoriť dlhšie, ako o súdnom procese s televíziou Markíza.

Martina Fabianová

Ak máte záujem o odoberanie časopisu, napíšte nám alebo pošlite e-mail, my vám obratom zašleme zloženku. Samozrejme, nemusíte čakať a môžete nám poslať predplatné priamo poštovou zloženkou typu A, Ľudová banka Bratislava, **č. účtu 4000909925/3100**. Na opačnú stranu, v správe pre prijímateľa, napíšte koľko kusov z každého čísla chcete odoberať. **Cena za 1 ks je 20 Sk**. Časopis Vám budeme zasielať až do vyčerpania vášho kreditu. Ak by ste chceli podporiť Nové Dimenzie darom (takisto nám to napíšte do správy pre prijímateľa), vopred Vám ďakujeme. Kvôli ušetreniu nákladov sa budeme veľmi tešiť, ak si objednáte časopis ako skupina, ušetríte nám tým veľa práce a peňazí na poštovnom.

Nové dimenzie

Kresťanský časopis pre univerzitnú mládež

Vydavateľ: UPC Bratislava

Cenzor: ThLic. Peter Bicák, SDB

Šéfredaktor: Martina Fabianová

Redakčná rada: Milan Bubák SVD, Peter Bicák SDB

Redaktori: Roman Tarina, Jozef Šoltés, Peter Pašuth, Lucia Kubošová, Peter Motyčka, Martin Novák, Jozef Račák

Grafická úprava: Jozef Šoltés, Račák Jozef

Jazyková úprava: Zdenka Marková

Adresa redakcie: Nové dimenzie, UPC, Staré Grunty 36, 842 25 Bratislava

Tel./fax: 07/654 12 236, 0903/377426, 0905/347907

E-mail: dimenzie@pobox.sk

WWW: <http://www.dimenzie.sk>

WWW editor: Jozef Račák

Tlač: Slza, s.r.o. Poprad

Registrované na MK SR pod číslom 1953/98
S povolením Arcibiskupského úradu v Trnave,
dňa 14. januára 1999, č. 55/99.

Redakcia si vyhradzuje právo krátenia článkov.

4 správy

3 otázky pre juraja drobného

4 otázky pre nella scala

správy

7 relax

90% (t)rožkovica

krížovka

8 krížom krážom

štokholm

11 reportáž

koľko stojí nezávislosť

14 profil

dežo ursiny

18 kultúra

umenie - prejav ducha

21 spiritualita

povolanie

23 misie

jakutsko

24 na špici

pa'lo danko

31 básničky

32 milénium

svetový rok matematiky

34 pro life

katolícka cirkev mala moc...

36 recenzie

film

kniha

39 infoservis

3 otázky pre ...

Juraja Drobného*"Dušu" slovenského gospelsu***1. Čo bude obsahovať Antológia slovenského gospelsu ?**

Antológia slovenského gospelsu bude obsahovať základné informácie o interpretoch a osobnostiach slovenského gospelsu (hity, albumy), informácie o vydavateľstvách, nahrávacích štúdiách, ale tiež aj o festivaloch, muzikálových projektoch či o spevníkoch alebo www stránkach - o tých, ktorých sa nám podarí zistiť a spracovať. Preto je to Pokus. Ako bonbónik plánujeme výberové štvorcédečko (ak sa nájdú sponzori).

2. Aký je súčasný stav príprav Antológie slovenského gospelsu? Aký je reálny termín realizácie tohto projektu? (stihne sa to do festivalu Verím Pane a v plnom rozsahu?)

Momentálne prebieha zber údajov. Čosi máme a niečo nám ešte chýba. Antológia by mala byť predstavená na festivale Verím Pane 2000 v Námestove ... ak bude (antológia, festival). Festival plánujeme zatiaľ na 20. - 23. júla.

3. Aká bude cena, kde sa dá Antológia objednať? Kde a ako sa Vám môžu ozvať prípadní sponzori tohto projektu?

Cena nie je vôbec ani predpokladaná, lebo zatiaľ netuším, aký bude mať Pokus rozsah. A sponzori, či objednávateľia sa môžu hlásiť u mňa: Juraj Drobný, Vrančovičova 58, 841 03 Bratislava, jdrobny@stv.sk, 0905/620543.

-pp&rt-

Obavy Francúzov pred sektami

PARÍŽ - Ministerská komisia pre boj so sektami vydala správu, podľa ktorej v krajine pôsobia totalitné sektárske organizácie "ohrozujúce verejný poriadok a ľudskú dôstojnosť". Okrem scientologickej cirkvi komisia uvádza aj tzv. rád slnečného chrámu. Citovaná správa uvádza tiež súdne a administratívne nástroje, ktoré je možné použiť pre potlačenie pôsobenia siekt. Tie sú komisiou definované ako "spoločenstvá s totalitnou štruktúrou - s náboženskými cieľmi ako aj bez nich - ktorých správanie ohrozuje ľudskú právu a spoločenskú rovnováhu". Francúzska ministerská komisia tiež upozorňuje na problémy vyplývajúce z odlišného prístupu USA, kde sú napríklad scientológovia rešpektovanou cirkvou. "V USA majú sekty zvláštnu ochranu, akonáhle sa sami prehlásia za náboženské," uvádza správa.

Vyhrážky aktivistom pro-life

GLASGOW - Jim Dowson, vodca pro-life skupiny Precious Life Scotland, musí čeliť vyhrážkam publikovaným v ľavicových novinách. V liste podpísanom členom Škótskej socialistickej strany jeho autor píše, že "neváha urobiť z Dawsonovho života nešťastie trvajúce 24 hodín denne" a že "zničí jeho skupinu, keď budú ženy opäť zatlačené do nebezpečného sveta pletacích ihlíc a ginu". Vedenie novin sa dištancovalo od násilného tónu textu, ale pripomenulo, že samotná skupina Precious Life vyhlasuje, že použije akýkoľvek spôsob, aby zmenila ľahostajnú verejnú mienku. "Nenávidím násilie," háji sa presbyterián Dowson. "Ide nám o to, aby sa zvýšila informovanosť o horore nazývanom umelé prerušenie tehotenstva. Ak je niekto násilník, potom je to lobby podporujúca potraty". Situácia je napätá aj preto, že len po niekoľkých týždňoch od svojho vzniku sa podarilo dosiahnuť tejto skupine uzavretie potratovej gynekologickej kliniky v Glasgowe.

Pribúda katolíkov

VATIKÁN - Podľa oficiálnych údajov vaticánskej ročenky Annuario Pontificio po prvý krát od roku 1978 vzrástol počet kňazov vo svete. V uplynulom roku ich bolo 404 626, čo

je o 0,1% viac ako na konci roku 1998 (404 208). Počet Bohoslovcov, pripravujúcich sa na kňazstvo vzrástol až o 0,6 % zo 109 171 na 109 828. Tiež povzbudivo pôsobí aj nárast počtu diakonov, laických katechétov a misionárov. V súčasnosti ku katolíckej cirkvi hlási 1, 045 miliardy ľudí., čo je 17,4 % svetovej populácie. Oproti roku 1998 sa katolícka cirkev rozrástla približne o 40 miliónov veriacich. Najviac - 49,5% - ich žije na americkom kontinente. V Európe je 27,8%, v Afrike 11,4%, v Ázii 10,5% a v Oceánii 0,8% všetkých katolíkov. Pomer katolíkov k celkovému počtu obyvateľov jednotlivých kontinentov ukazuje, že jediným svetadielom, kde majú katolíci väčšinu je Amerika, kde tvoria 63,1% populácie. V Európe predstavujú katolíci 41,4% obyvateľstva, v Oceánii 26,9%, v Afrike 15,6% a na najľudnatejšom kontinente v Ázii len 3,1%.

Pro-life hnutie prehalo súd

BUDAPEŠŤ - Súd v hlavnom meste Maďarska odsúdil na pokutu vo výške 1 780 eur (75 000 Sk) protipotratových aktivistov, ktorí v roku 1998 presvedčovali mladistvé dievča, aby nepodstúpila potrat. Trinásťročná Katalina otehotnela s 24 ročným ženatým mužom. Keď s podporou svojej matky požiadala o vykonanie interrupcie, úrady ju schválili. Na to sa do prípadu vložilo protipotratové hnutie, ktoré presvedčovalo mladé dievča, aby dieťa donosila, a ponúkalo dlhodobé uhrádzanie všetkých nákladov z toho vyplývajúcich. Tiež súdne napadlo rozhodnutie o interrupcii. Nato súd už schválenú žiadosť o interrupciu zamietol. Dievča však nakoniec po intervenciách zo strany ministerstva spravodlivosti a ministerstva zdravotníctva potrat podstúpilo. Za spôsobené problémy a komplikácie žiadala matka dievčaťa od protipotratovej skupiny odškodné vo výške 24 000 eur. Súd jej požiadavku uznal za oprávnenú z odôvodnením, že aktivisti nemali právo zasahovať do súkromného života Kataliny, požadovanú čiastku však výrazne znížil.

Týždeň bez TV

BRATISLAVA - Kampaň s týmto názvom pripravujú slovenskí kresťanskí aktivisti. V druhej polovici má-

ja sa má uskutočniť stretnutie venované negatívne vplyvu televízie (aj iných médií) na deti. Konferencia sa zameria na "ekovýchovu" najmä proti pôsobeniu "mentálneho znečisťovateľa" - televízie. Organizátori chcú najmä varovať pred neobmedzeným využívaním televízie ako "babysiterky" a pred jej "výhovnými prostriedkami": násilím, vulgaritou, konzumnými hodnotami. K spolupráci vyzývajú všetky kresťanské organizácie, ktoré by do svojich aktivít mohli nejakým spôsobom vložiť myšlienku "bez TV".

Facka novinárskej etike

PRAHA - Koncom marca zarezoval v Čechách rozhovor s pápežským nunciom Giovanni Coppom, ktorý uverejnil časopis Československý NEI report. Nuncius poskytol rozhovor erotickému dvojtýždenníku, bez toho, že by to bol sám tušil. Autor rozhovoru publikujúci pod pseudonymom Arnošt Bělský požiadal pred Vianocami nuncia o klasický vianočný rozhovor pre noviny Večerní Praha. Keď sa o niekoľko týždňov dotýčny novinár na neho opäť obrátil so žiadosťou o interview o zmysle ľudskej sexuality, Giovanni Coppa mu ho poskytol v dobrej viere, že bude opäť publikované vo večerníku. Arcibiskup však netušil, že tento novinár publikuje aj v erotickom časopise. A tak sa fotografia apoštolského nuncia v českej republike arcibiskupa Giovanni Coppu objavila na titulnej stránke erotických novín vedľa fotografií obnažených žien. Navyiac rozhovor vo vnútri čísla pod nadpisom "Sex patrí k podstate človeka" susedí s inzerátmi ponúkajúcimi sexuálne a erotické služby, ktoré arcibiskup v rozhovore tvrdo odmieta. Giovanni Coppa zverejnil protest, v ktorom žiadal o stiahnutie nákladu z predaja. Vydavateľ však vyčíslil prípadnú škodu na 700 000 korún, ktoré by nuncius musel zaplatiť. Časopis sa preto ďalej predával v Čechách aj na Slovensku.

Dočkáme sa aj na Slovensku?

RÍM - Taliansky parlament prijal zákon, ktorý úplne zrovnoprávnil štátne a súkromné školy, čím ukončil 50 rokov trvajúcu diskusiu o tomto probléme. Štátna podpora, ktorá bola doteraz určená výhradne pre

štátne školy, tak bude od teraz vyčlenená v prospech nemajetných žiakov bez ohľadu na to, akú navštevujú školu. Väčšina súkromných škôl v Taliansku má v rukách katolícka cirkev. Preto bolo zrovnoprávnenie súkromných škôl vždy veľmi citlivou politickou otázkou. Ortodoxní taliansky komunisti zákon tvrdo odmietajú, lebo podľa nich ide o "výrazný ústupok klerikálnemu tlaku Vatikánu". Lavicový kabinet je však so zákonom spokojný. "Po polstoročí sa presadila ústavná zásada, že rodičia si môžu slobodne zvoliť školu, do ktorej chcú poslať svoje deti," komentoval prijatie zákona taliansky minister školstva Luigi Berlinguer.

Eutanázia zlyháva

WASHINGTON - Štúdia v časopise New England Journal of Medicine dokazujú, že úsilie lekárov o asistovanú samovraždu pacienta často zlyháva a spôsobuje ešte väčšie bolesti a zdravotné komplikácie. Výskum eutanázie a asistovanej samovraždy v Holandsku, kde sú legálne už niekoľko rokov, ukázal šokujúce výsledky. Keď pacienti pri asistovanej samovražde použili preparáty, ktoré im ich lekári naordinovali, až v 16% prípadov sa veci neodohrali podľa očakávania a v 7% prípadov sa objavili iné problémy a vedľajšie účinky. Problémy sa objavovali tak často, že lekári asistujúci pri samovražde museli zasiahnuť a privodiť rýchlu smrť (eutanáziu) celkovo v 18% prípadov. V prípade eutanázie zistili výskumníci komplikácie v 3% prípadov, keď smrť pacienta trvala dlhšie, ako sa očakávalo, alebo sa pacient z kómy, ktorá bola spôsobená preparátom považovaným za smrtonosný, prebudil. "Sú to informácie, ktoré budú mnohých šokovať: od verejnosti, cez zákonodarcov, až po niektorých lekárov, ktorých nikdy ani nenapadlo, žeby proces asistovanej samovraždy alebo eutanázie mohol k utrpeniu, ktoré chceli zmierniť, ešte nič pridať," konštatoval Dr. Sherwin Nuland z lekárskej fakulty univerzity Yale.

Odsúdenie programu OSN

RÍM - Arcibiskup Jean-Louis Tauran, sekretár pre zahraničné vzťahy Vatikánu, vo svojom vystúpe-

ní na poslednom zasadaní pápežskej akadémie Pre život vzniesol vážne varovania proti ohrozovaniu ľudského života. Zdôraznil, že na mnohé skutočnosti, ktoré urážajú dôstojnosť ľudského života, sa dnes pozerá ako na základné ľudské práva. Poukázal na to, že snahy propagovať antikoncepciu a potraty začali pred niekoľkými rokmi ako reakcia na obavy pred populačnou explóziou. Tieto obavy sú dnes považované za bezpredmetné, preto propagátory antikoncepcie a potratov menia svoju rétoriku a taktiku. Tvrdia, že tieto opatrenia sú nevyhnutné, aby človek získal slobodu. Arcibiskup pripomenul konferencie OSN v roku 1994 v Káhire a v roku 1995 v Pekingu, kde dochádzalo k prudkým stretom medzi zástancami a odporcami potratov a antikoncepcie. Niektoré skupiny však využili tieto konferencie k publikovaniu nových teórií medzinárodného práva, na ktoré sa budú neskoršie odvolávať pri ospravedlňovaní zmien v medzinárodnej politike, alebo v zákonoch jednotlivých krajín. Ďalej poukázal na to, že mnoho silných medzinárodných organizácií, ako napr. Svetová zdravotnícka organizácia, či Červený kríž, podporujú zavedenie núdzovej antikoncepcie v oblastiach vojenského napätia, ako sú Rwanda, Kosovo, či Čečensko.

Zákaz pomografie: parlament za, prezident proti

WARŠAVA - V marci schválil poľský parlament zákon zakazujúci dovoz, distribúciu a predaj pornografie. Zákon prešiel Sejmom pomerom hlasov 210 za, 197 proti, 19 sa zdržalo. Podporila ho vládna Solidarita, proti boli ex-komunisti prezidenta Kwaśniewského a koaličná Unia slobody premiéra Buzeka. Zákon má zastaviť explóziu porno priemyslu, ktorá nastala po páde komunistického režimu v 1989 roku, a zaviesť pokuty a tresty odňatia slobody až do dvoch rokov (v prípade detskej pornografie do 5 rokov) väzenia. Kritici namietajú, že zákon porušuje slobodu slova a nie je vynútiteľný, pretože pornografiu presne nedefinuje. Prezident Kwaśniewski však vzápätí zákon vetoval a ten bude musieť byť znova prerokovaný.

pripravil Drobec

4 otázky pre Nella Scala

pracovníka
tlačového od-
boru organizač-
ného výboru
Svetového
stretnutia mlá-
deže (WYD) v
Ríme

1. Koľko návštevníkov a z koľkých kra- jín sa očakáva na WYD? Koľko účastní- kov sa očakáva v diecézach a koľko na záverečnom programe so Svätým otcom v Ríme?

Predpokladáme, že na 15. svetovom stretnutí mládeže v Ríme sa zúčastní približne milión mladých ľudí. Na programe v diecézach sa zúčastní 400 tisíc pútnikov a priamo do Ríma príde ďalších 600 tisíc.

2. Neobávate sa podobných problémov ako pred tromi rokmi v Paríži (vyšší počet návštevníkov, priestorové a kapacitné problémy, neplatiaci návštevníci)?

Organizačný projekt je komplikovaný, ale výsledok pre pútnikov bude fascinujúci. Pretože organizačný výbor pripravuje WYD už dva roky, na základe ďalších akcií Jubilejného roka, ktoré sa vydarili, sme presvedčení, že bude stretnutie vynikajúco zorganizované. Poučili sme sa na skúsenostiach organizátorov predchádzajúcich WYD, preto staré chyby nebudeme opakovať.

3. Pripravujete na WYD nejaké novinky, ktoré na predchádzajúcich stretnutiach ešte neboli prezentované?

Jedným z tajomstiev WYD je byť originálny. Viera je však tradičná a pevná. A tak WYD 2000 bude aj nový aj tradičný, pevne zakorenený v kresťanskej a ľudskej histórii. Bude to jednoducho historická udalosť.

4. Ktoré významné osobnosti očakávate na WYD 2000?

To je zatiaľ "top secret". (Svätý otec a redakcia Nových dimenzií však určite chýbať nebudú - pozn. ND)

-pp&rt-

Šokujúci patent na ľudské embryá

MNÍCHOV - 21. februára organizácia ochrancov životného prostredia Greenpeace dala na verejnosť správu, že Európsky patentový úrad (EPU) v Mníchove udelil v decembri prvý patent na geneticky manipulované embryá. Patent s číslom EP 695 351 bol udelený Edinburskej univerzite a zabezpečuje svojmu vlastníkovi právo na odoberanie buniek z ľudských embryí, na génovo-technické manipulovanie s nimi a na výrobu embryí zmenených génovou technikou. Svoj protest proti udeleniu patentu vyjadrili aktivisti Greenpeace demonštráciou pred budovou EPU v Mníchove. Podľa aktivistov ide o neslýchané porušenie tabu. "Takto sme zjavne bližšie k laboratórne vyrábanému a patentovanému človekovi," povedal pracovník organizácie Christoph Then. Patentový úrad udelením tohto patentu porušil Európsku patentovú smernicu, ktorá vyslovene zakazuje patentovať "spôsoby na zmenu genetickej identity zárodočnej dráhy ľudskej bytosti", ako aj "aplikáciu ľudských embryí na priemyselné alebo komerčné ciele". Then konštatuje: "Predpísané etické hranice už nehrajú žiadnu úlohu." EPU v decembri 1999 pripustil napriek protestom medzinárodných organizácií ochrancov prírody patentovanie rastlín zmenených génovou technikou a tak udelil prvý raz "patent na život".

Hovorca EPU R.Osterwalder reagoval na výčitky vyhlásením, že udelenie patentu na embryá bolo vážnou chybou. "Všetko, čo zahŕňa človeka sa z patentových prihlášok týkajúcich sa gémovej techniky vyčiarkuje." Lenže v tomto konkrétnom prípade oddelenie pre prieskum patentov "neobmedzilo patent v náležitom rozsahu". Keďže však patent je udelený, môže ho úrad zrušiť len vtedy, keď proti nemu budú oficiálne podané námietky.

Preto Greenpeace hneď vo februári odštartovali kampaň pod mottom "Každý sa môže brániť", v ktorej vyzývajú všetkých ľudí, aby sa pripojili k podpisovej žalobe organizácie proti spomnutému patentu. Formulár protestu spolu z adresou kam ho zaslať je na internetových adresách www.greenpeace.de a www.greenpeace.at.

Medzi prvými zareagoval vatikánsky expert na bioetiku biskup Elio Sgreccia. Vyslovil obavu, že za udelením patentu vôbec nebol omyl mníchovského úradu, ale "sústredené úmysly" podnikov z viacerých krajín. Sgreccia, ktorý je viceprezidentom Pápežskej akadémie Za život, zdôraznil, že patent, ktorý učinil ľudské embryo niekoho vlastníctvom, je tým najopovrhlivejším poníženým človeka a odníma mu všetku dôstojnosť. Vyjadril nádej, že sa v tejto ohavnosti urobí náprava a patent bude zrušený.

Ozvala sa aj viac ako 20 členná skupina kresťansko-demokratických poslancov Európskeho parlamentu, ktorí požadujú uvalenie sankcií na zodpovedných pracovníkov EPU. V liste adresovanom prezidentovi EPU, žiadajú o zriadenie kontrolnej inštalácie v rámci úradu. "Nie je predsa možné, aby chybný krok jednotlivca alebo malej skupiny osôb viedol k takej katastrofe," uvádza sa v liste. Poslanci ďalej žiadajú, že treba nielen zrušiť sporný patent, ale aj zaručiť, aby sa takýto prípad nemohol nikdy zopakovať -

kap-

90% (t)rožkovica

Ktovie ako vzniklo príslovie " Vo víne je pravda", a prečo sa taká vzácna hodnota vôbec spája s alkoholom. Ostáva nám dúfať, že je v tom skrytá nejaká vznešená metafora, ktorá povesti pravdy nijakým spôsobom neuškodí. V tom prípade si podme naliať "čistého vína". Kto sa nebojí tvrdej pravdy, tomu môžeme naliať aj niečo tvrdšie. Z omrvíniek, povymetaných zo všetkých kútikov tohto časopisu, sa nám podarilo vypáliť nasledujúce riadky ohnivého moku. Je špecifický tým, že mozgové bunky naň reagujú vcelku pozitívne, alebo, v najhoršom prípade, nijako. Tak na zdravie priatelja!

Určite každého z nás poteší prítomnosť priateľa, priateľky či inej, nášmu oku milej, osoby. Obyčajný pozdrav je najbežnejším vítacím obradom. Priemerne sa človek v spoločnosti pozdraví 40 až 60 krát za deň. Záleží to samozrejme od viacerých okolností, napr. od druhu spoločnosti v akej sa práve nachádzame, a ide aj o to pozdraviť sa pekne slušne a správne.

1. Predstavte si, že ste vo Švédsku. Ľudia by sa vám priateľsky pozdravili slovíčkom

- a/ hej
- b/ ne
- c/chaj

Vo Škandinávii sa teda už budete cítiť ako doma. Už sa tam len dostať. Detaily necháme rozoberať pesimistom.Optimisti, ak budú chcieť, tak sa tam určite nejako dostanú.

2. Snažia sa totiž kráčať "od skutočného ku skutočnejšiemu". Vzdelaný stredoveký optimista by to vzletne vyjadril slovami

- a/ sempre felix
- b/ per aspera ad astra
- c/ a realibue ad realiora

a ak chcel, tak do dvoch mesiacoch si do Škandinávie dopochodoval úplne v pohode. Na tvrdej ceste uskutočňovania reality, ktorá by apoň zhruba vyhovovala našim predstavám napomáha okrem optimizmu aj - myslenie.

3. Autorom výroku " Čisté myslenie môže vystihnúť realitu" bol

- a/ Sokrates
- b/Leonardo da Vinci
- c/ Albert Einstein

Realita dokáže byť často veľmi tvrdá. Zdá sa, že nešťastia, prírodné katastrofy či vojnové konflikty sa jej nevyhnú ani v nadchádzajúcom tisícročí. Našťastie sa stále nájdu ľudia ochotní zaktivizovať a zorganizovať pomoc pre ľudí, na ktorých dofhla spomínaná realita obzvlášť tvrdo.

4 Ako sa volá občianske združenie, ktoré na Slovensku organizuje hmanitárnu pomoc krajinám, akou je napr. Čečensko?

- a/ Človek v núdzi
- b/ Človek v ohrození
- c/ Človek v nebezpečenstve

Zmeňme tému. Realitou je tiež fakt, že v poslednom čase stále viac krajín európskej únie zavádza voči Slovensku vízovú povinnosť. Krajiny Beneluxu sú posledným príkladom.

5 Keby ste chceli navštíviť mesto Maastricht, do ktorej krajiny spomenutého spoločenstva by ste cestovali?

- a/do Luxemburgska
- b/ do Belgicka
- c/ do Holandska

Dnešný kvíz je o čosi kratší, ale veríme, že nemenej zaujímavý. Ak s vám otázky zdajú na prvý pohľad ťažké, určite tomu tak nebude po vašom prvom pohľade na ostatné stránky tohto časopisu. Zaručene budete vedieť odpovedať na otázky kvízu nielen tohto, ale aj minulého čísla. V minulom čísle sa totiž do kvízu vlúdila otázka, ktorej odpoveď je ukrytá v niektorom článku tohto čísla. Preto žrebovanie správnych odpovedí kvízov oboch čísel bude uskutočnené naraz. Na vaše správne odpovede, ako aj ďalšie pripomienky, čakáme do 15. júna 2000. Výhercov znovu čakajú CD albumy gospelovej hudby z vydavateľstva Rosa.

Martin

Slovenské príslovie	1. časť tajničky	Karhal /zast./	Jeden /franc./	Franc. rieka	Živočích	POMÓCKY Ahu, lat, Ravel Evale	Otcova sestra	Umelá reč	Popijaj	ND	4. časť tajničky	Rumunský gazík	Udieral
Ostrá tráva						Odhad výsledku				Otrok /bás./ Grafit			
Druh cirkev. spevu						Vydavateľa Jeden /nemeck./							
Pracuj pluhom			5. časť tajničky Reaktívna strela						Ženský účes Prisediaci na súde				
Darovná vec				Meno Márie Názov				Meno kráľa Humeja Tamtá				Mesto v Angole	Prichytil sa
Starogermán						Zostal sám Súčast' trlice							
ND	3. časť tajničky	Sloní zub St. lotyšská minca				Rúbe Mys				Uplet' Meno speváčky Sumac			
Listnatý strom					2. časť tajničky Skratka valuty						A podobne /skr./ Zn, elektrónovoltu		
Označoval dátumom								Ometlo					
Grécke písmeno				Filipínska sopka				Franc. spisovateľ					

Autor: Ing. Jozef Blaho, Varín

Štokholm

„Dobrý den, vy jste si u nás zakoupil jízdenku do Stockholmu na 9. prosince? Bohužel, musíme vám s lítostí oznámit, že pro nedostatek zájemců se tahle linka ruší...“ Pravidupovediac, po tomto telefonáte som už nedúfal, že sa do hlavného mesta Švédska niekedy dostanem, všetky moje plány sa rúcali ako domino. Hovorí sa ale, že žiadna kaša sa neje taká horúca, ako sa navarí. Nevieť síce už presne ako, ale po párdňovom vybavovaní sa mi podarilo zabezpečiť si lístok na ďalší termín. Vo štvrtok, 18. decembra, som v Brne nastúpil do autobusu a moja cesta sa konečne stala skutočnosťou.

Nočný hosť

Po príchode do Štokholmu sa všetci moji spolucestujúci rozutekali k svojim rodinám a ja som na autobusovej stanici City Terminalen zostal sám, len s veľkým batohom na chrbte a xeroxovou kópiou mapy centra mesta. S ubytovaním som mal šťastie - hneď v prvej turistickej ubytovni, ktorú som mal na mojom zozname "eventuálneho bývania", som zohnal izbu, a tak som nemusel použiť krízový plán pobytu na stanici. Po malých problémoch (asi pol hodiny som sa snažil otvoriť izbu kľúčom od úschovne batožín, ktorý som dostal, aby som si odložil batoh) som konečne vstúpil do miestnosti, ktorá mi mala poskytnúť strechu nad hlavou na ďalších pár dní. Nebol som tu prvý, na jednej posteli už spal nejaký hosť. Chlap, ktorý tu spal, mal okolo päťdesiat rokov, bol oblečený v umastenom kabáte, na hlave - vlnená čiapka. Očividne sa pred uložením do postele neobťažoval s vyzliekaním, spod periny totiž trčali veľmi, ale veľmi špinavé ťažké topánky - vyzeral ako obyčajný bezdomovec, ktorého môžete stretnúť aj v Bratislave na stanici. Rozčarovaný som si odložil veci do skrine a vybral som sa na prvú obhliadku mesta. Počasie vonku sa však medzitým zmenilo na nepoznanie. Namiesto nepríjemného, chladného vetra ma očakával nepríjemný, chladný vietor s hustým dažďom. Spravil som si okruh okolo ostrova Skeppsholmen, na ktorom sa ubytovňa nachádza, a znechutený som sa vrátil na izbu aspoň trochu si pospať a dohnať tak spánkový deficit. Po príchode na izbu som zaregistroval zmenu - chlapík si vyzul topánky (verte mi, skôr

som to zacítil, ako zbadal). Snažil som sa nadviazať aspoň akú-takú komunikáciu, ale jediné zvuky, ktoré sa ozývali smerom od jeho postele, svedčili skôr o fungovaní tráviaceho traktu, ako o ochote komunikovať.

Stratená slovenská ambasáda

Nasledujúci deň som sa venoval prehliadke mesta - Štokholm všetkým odporúčam, je naozaj nádherný. Večer som sa mal stretnúť s Fredrikom, kamarátom, s ktorým sa poznám z internetu. Miesto stretnutia som vybral náhodne, mali sme sa zísť pred vchodom slovenskej ambasády. Vybral som sa tam s dostatočným predstihom a dobre som urobil. Prešiel som celú ulicu asi trikrát, hľadajúc slovenskú vlajku alebo aspoň niečo, čo by signalizovalo prítomnosť veľvyslanectva, no márne. Nakoniec sa na mňa šťastie usmialo. Úplne na konci ulice, na niečom, čo pripomínalo bočný vchod do obchodu, som objavil malú tabuľku so slovenským znakom. Pravdupovediac, v tej chvíli som si už myslel, že zo stretnutia nič nebude. Našťastie, Fredrik sa v Štokholme vyznal lepšie ako ja a prišiel dokonca načas. Ukázal mi centrum mesta a odporučil mi jednu internetovú kaviareň, aby som mohol podať správu domov. Omylom som ale vliezol do iných dverí. Miesto, na ktorom som sa nachádzal, bola síce tiež kaviareň, ale... Uprostred stálo zopár stolov. Nikto za nimi nesedel, všetci sa totiž váfali po zemi, niektorí posedávali a polihovali na schodoch. Ak by som povedal, že výzor väčšiny návštevníkov bol extravagantný, bol by som príliš mierny. Prevládajúcou farbou oblečenia bola čierna, niekedy doplnená krikľavou červenou. Podaktorí mali pod očami hru-

bé čierne šmuhy, iní zase považovali za prirodzený doplnok odevu reťaze (množstvo reťazí a reťazok), ostatní sa rozhodli pre kombináciu týchto dvoch, prípadne i iných prvkov. Hoci mi môj pud sebazáchovy velil zaradiť spiatočku, hrdinsky som ostal, a dokonca som si dal aj čaj - ako jediný som si sadol za stôl.

Po príchode na ubytovňu som sa rozhodol vybrať trochu do spoločnosti, a tak som navštívil TV-Rum, spoločenskú miestnosť. Mal som šťastie, sedeli tu traja ľudia a pozerali televízor. Keďže nikto z nás nerozumel po švédsky a dokonca ani po fínsky, rozprúdila sa medzi nami konverzácia. Keď som sa „priznal“, že som zo Slovenska, prvou reakciou bolo: „Och, áno? A tá vojna sa u vás už skončila?“ Moja odpoveď ich očividne zaskočila: „Hej, už v štyridsiatom piatom.“ Po chvíli rozoberania politickej situácie v strednej Európe a mojom výklade dejín + zemepisu sa reč zvrtila na Štokholm. Mne i dvom z mojich kolegov (Austráľčanovi a Angličanovi) sa mesto páčilo, trochu opačný bol názor Američanky: „Štokholm je úplne hrozný. Predstavte si, že tu musia autá dávať prednosť chodcom. A vôbec, celé je to tu akési divné. U nás v Kalifornii je stále slnko, tu je stále tma. U nás máme krásne široké ulice, tu do seba ľudia v tých ich uličkách len vrážajú (že vrážajú do nej, som sa nečudoval, lebo musela mať minimálne stodvadsať kíl). Úplne najhorší je ten "fucking Gamla Stan" (štokholmské staré mesto, zachované takmer v pôvodnom stave a vyhľadávané turistami najmä pre malebné uzučké uličky). Tam sa nedá ani pohnúť. To by som zbúrala a postavila nanovo." Nuž, proti gustu žiaden dišputát...

Galma Stan - staré mesto

Na ďalší deň sa cieľom mojich túlačiek stal práve Gamla Stan. Chcel som si pozrieť kráľovský palác, všetky expozície boli ale platené a nebolo to príliš lacné. Zbadal som, ako nejakí ľudia vchádzajú do dverí na konci schodiska a ako pravý Slovák v predtuče, že je tam niečo zadarmo, som sa vybral za nimi. To som ešte netušil, že za dverami sa nachádza Slottskyrkan, zámocký kostol. Bola práve nedeľa, a keď mi „zriadenec“ vtisol do ruky spevník, tak som pochopil, že sa asi stanem svedkom švédskej omše. Veľa som z nej toho síce nerozumel, ale aspoň som si zaspieval niečo o "Jungfru Maria och hennes son Jesus". V ten deň sa ma výnimočne držalo šťastie. Hneď, ako som vyšiel z kostola, začala sa na nádvorí paláca výmena stráží - v zime sa tento slávnostný akt koná len v určité dni v presne stanovené hodiny. Spravil som si zopár fotiek, počkal, kým sa stráža v uniformách (pripomínajú všetko možné, len nie uniformy kráľovskej stráža) vystriedajú, a pobral som sa naobedovať. Neprišiel som ale ďaleko. V budove parlamentu sa práve začínala jediná prehliadka v angličtine počas celého týždňa, a tak som sa s ďalšími tromi šťastlivcami dozvedel aj čo-to o zaujímavostiach švédskej politiky. Večer som sa vybral hľadať miesto, kde v roku 1986 zavraždili populárneho švédskeho premiéra Olofa Palmeho. Jediné, čo som vedel o polohe tohto miesta, bol názov ulice - Sveavägen. Táto ulica je dlhá asi tri-štyri kilometre a celú som ju prešiel tam a naspäť, hľadajúc sochu, či aspoň pamätnú tabuľu, pripomínajúcu tragickú udalosť. Keď som bol už vyčerpaný hľadaním, spýtal som sa náhodného okoloidúceho. „Prosím vás, neviete náhodou, kde je to miesto, kde zavraždili Palmeho?“ Chlapík sa mňa prekvapene pozrel, a potom sa začal strašne smiať. Dôvod jeho náhlejšej veselosti som pochopil, až keď ukázal rukou na zem asi dva metre od miesta, kde sme stáli. Na zemi, dopolovice skrytá pod snehom a kamienkami, ležala v dlažbe mosadzná tabuľka (asi 30x50 cm) s nápisom „Pa denna plats mordades sveriges statsminister Olof Palme den 28. februari 1986“.

"Chladní" severania

Posledný deň som obetoval posledné peniaze a kúpil si "Stockholmkortet", kartu, ktorá držiteľa oprávňuje k voľnému vstupu do všetkých múzeí a k použitiu mestskej dopravy. Písať o všetkých skvelých múzeách, ktoré som navštívil by si vyžiadalo minimálne raz toľko priestoru, a preto sa obmedzím len na konštatovanie, že boli naozaj nádherné a expozície vynikajúco a zaujímavo koncipované.

Predtým, než som navštívil Štokholm, som si podobne ako väčšina ľudí tu na "juhu" myslel, že Švédsko je plné zamračených, chladných a nevráživých ľudí. Svoje hovoria aj štatistiky - severské krajiny sa dlhodobo umiestňujú na popredných miestach v počte samovrážd. Nevieť, možno to mali na svedomí práve sa blížiacie Vianoce, ale v uliciach mesta som väčšinou stretával ľudí, ktorí všetky moje predstavy úplne vyvracali. Usmiatí, veselí, srdečný smiech nebol výnimkou. Párkrát sa mi dokonca stalo, že ma zdravili úplne neznámi ľudia, ktorí sa so mnou po zistení, že nie som zo Švédska, ochotne púšťali do reči. Inak, Švédi sa zdravia "hej" - vždy keď ma niekto pozdravil, zarazil som sa, či som náhodou niečo nespravil...

Miloslav Surgoš

- redakčne krátené -

Čečensko Koľko stojí nezávislosť?

Čečensko. Zničené domy, vypálené dediny, genocída civilného obyvateľstva, koncentračné tábory, masové hroby. Tí, ktorí mohli, už dávno utiekli do susedného Ingušska, kde v stanových táboroch, vagónoch a tzv. divokých táboroch trpí podvýživou približne 20 tisíc utečencov.

Koncom februára odišiel do ingušského mesta Nazran Patrik Košícký, aby za 4 tisíc dolárov zo spoločnej zbierky Slovenskej katolíckej charity a občianskeho združenia Človek v ohrození nakúpil 22 ton múky, 3 tony cukru, 190 kilogramov čaju a lieky pre čečenskú dedinu Alchan-Jurt.

Vojnovými konfliktmi, humanitnou krízou je v súčasnosti poznačený takmer celý africký kontinent, Balkánsky poloostrov a juhovýchodná Ázia. Prečo ste si vybrali práve Čečensko?

My sme si nevybrali Čečensko, ale Čečensko si vybralo nás. Sme súčasťou "storočia zázrakov", ako ho nazýva Mirek Štetina, v ktorom je nepochopiteľné aj to, že ľudia na sklonku 2. tisícročia trpia dôsledkom vojenských konfliktov. Na "prekáračky" mocných tohto sveta vždy doplatia obyčajní ľudia. Inak tomu nebolo ani v kosovskom konflikte a inak tomu nie je ani v Čečensku. 200 tisíc utečencov roztrúsených po republikách susediacich s Čečenskom čaká každý deň pomoc od iných. Bolo by ľahostajnosťou nás všetkých nečinne sa prizerať ako hladujú nevinní ľudia. Po kosovskom konflikte nastala humanitná revolúcia v tamojšej oblasti. S Čečenskom je to iné. Je to územie Ruska, ktoré má svoje skryté pravidlá a pierové predpisy.

Nebál si sa, že sa svojim postojom, v ktorom si jednoznačne deklaroval, na koho strane stojíš, dostaneš do konfliktu s ruskou vládou alebo armádou?

V každej takejto oblasti vám hrozí istý druh nebezpečenstva. Federálne vojská vykonávajú pravidelné kontroly po celom Ingušsku, kde som sa prevažne pohyboval. Podľa predpisov ingušskej vlády, musí mať každý cudzinec ochranku, za ktorú si musí samozrejme platiť. Opäť jedna z výnimočností Ruska, ktorá azda najviac sťažuje prácu humanitných organizácií. A konflikty? Sú predsa na to, aby sa riešili, ak sa niečo vyskytne. Trebárs keď vás zatknú špeciálne jednotky polície a vy im musíte pol hodiny vysvetľovať odkiaľ, kam a prečo. Nakoniec ich s dobrou znalosťou ruštiny presvedčíte, že nie ste špión, a oni vás s úsmevom na tvári vypoklonkujú späť do reality.

Viac ako týždeň si žil v dedine neďaleko utečeneckého tábora. Mohol by si nám trochu priblížiť mentalitu Čečencov? Ako sa k Tebe správali ako k Európanovi a kresťanovi?

Neodvážim sa hovoriť o mentalite Čečencov všeobecne. Môžem len opísať vlastnú skúsenosť s týmto neobyčajne na tradíciách založeným národom. Sú to moslimovia, preto už z ich náboženstva vyplývajú mnohé zvyklosti. Čo ma však najviac udivilo, bola rodinná hierarchia a úcta k starším. Po svojom príchode som mal dve hodiny nato, aby som sa zoznámil s miestnymi zvyklosťami. Martin z partnerskej organizácie Človek v tísni, ktorá tam má vybudovanú bázu a slušne zázemie

a ktorý bol v čase môjho príchodu práve s konvojom v Čečensku, mi nechal u Ibrahima stručný odkaz. "Ve všem poslouchej Ibrahima. Je místní a zná to tu. Nikdy nejed' sám!!!" Zvláštne, ale pochopiteľné. Apropos Ibrahim bol dvojmetrový chlap ako hora a mal všeobecný rešpekt u miestnych ľudí. Strach som teda mohol mať iba ak z neho, ale po niekoľkých rozhovoroch sa z nás stali veľmi dobrí priatelia. Nebolo ťažké získať si dôveru celej rodiny, ktorá nám pomáhala vo všetkom, samozrejme, že dostali vždy riadne zaplatené. Ale vráťme sa k ich mentalite. Keď vojde starší do miestnosti, patrí sa postaviť a prejaviť mu tak úctu. Neprekvapí vás, keď to urobí aj zástupca ministra, hoci má vysoké postavenie. Hlavou rodiny je vždy najstarší muž v rodine. On má prvé, ale i posledné slovo pri rozhodovaní a na ňom leží ťarcha všetkých členov rodiny. Sú veľmi čistotní aj napriek pomerom, v ktorých sa práve ocitli. Zvláštnosťou sú napríklad topánky. Vždy musia byť čisté rovnako, ako aj šatstvo. Milé prekvapenie zažijete napríklad počas priateľskej návštevy. Kým sa rozprávate s pánom domu, jeho manželka vám zatiaľ vyčistí topánky. Ticho a nebadane. Vie, že sa to patrí, a vy nemôžete namietat. Host je pozhnaním domu, a tak sa k vám aj správajú. Sú otvorení vedomostiam. Býval som v dome najstaršieho člena rodiny, preto som večer čo večer musel viesť rozhovory na rôzne témy s najstarším z rodiny. Mohol mať okolo 55 rokov, ale pýtal sa ma, napríklad, na využitie internetu, Európsku

úniu, anglický jazyk, filozofiu a mnohé iné veci. Boli to veľmi príjemné rozhovory, po ktorých sa len ťažko zaspávalo. A to, že som kresťan, im vôbec nevadilo. Podstatná bola vôľa pomáhať im.

Ako vnímajú Čečenci svoje postavenie utečencov? Čo si myslia o vojne, ktorá zmenila ich životy, hoci sú len nemými svedkami?

Chcú žiť a chcú mať svoj domov. Netúžia utekať pred niekým, kto je silnejší ako oni. Majú silného ducha a toho len ťažko možno poraziť zbraňami. Oni samotní cítia, že stoja mimo tohto konfliktu. Hovoria, že tu už nejde o ľudí a ich právo na sebaurčenie, ale že sa bojuje o ropu a o politiku. Toto, čo sa dialo v poslednej vojne dialo sa viacmenej bez ich vedomia. Keď sa pozerám na súčasné vojenské konflikty, tak mi pripadá volanie po zjednotení ako volanie do neznáma. Azda sa musí všetko najskôr roztrieštiť, aby sa mohlo opäť spojiť v jeden pevnejší celok. Azda ...

Kto sú vlastne čečenský teroristi? Tmavé tieň, ktoré ako jediné ešte stále odporujú ruským federálnym jednotkám?

Boj s čečenským terorizmom je bojom s veternými mlynmi. Kto sú vlastne tí takzvaní teroristi? Je predsa známe, že na čečenskej strane bojovali aj najatí teroristi z islamských krajín. Ako ich však rozoznate od obyčajných ľudí? Najlepšie je asi potom zničiť všetkých obyvateľov, ktorí sa rozhodnú neopustiť svoje domy. A bombardovanie je toho jasným príkladom. Všetci si uvedomujeme, že islamský terorizmus je čoraz nebezpečnejší a čím ďalej je k nám bližšie. Bolo by naivné myslieť si, že sa nás to netýka. Boj s terorizmom je potrebný, záleží však na spôsobe a prostriedkoch boja. A ešte jedna poznámka. Azda najviac sa rozmohol terorizmus sprevádzaný únosmi po prvej čečensko-ruskej vojne. Mnohí stratili všetko, dokonca aj nádej. Ostala im len krutá realita s možnosťou rýchleho zárobku. Neospravedlňujem ich, ale je potrebné zväžiť aj tieto okolnosti.

Ako vyzerá život obyčajných ľudí? Čo očakávajú od budúcnosti?

Život nás často skúša a pre týchto utečencov je to azda najťažšia skúška prežitia. Prišli skoro o všetko a mnohí aj o tých najbližších. Ich beznádej však spočíva v tom, že svet sa k nim obrátil chrbtom. Ostali, takpovediac, sami. To málo pomoci, ktoré sa k nim dostáva aj prostredníctvom nás, znamená pre nich malé svetielko nádeje, že svet sa predsa len raz dozvie pravdu. Pravdu o tisíc-kach zbytočne zabitých ľudí, o drancovaní a ničenie ich obydli, o takzvanom očisťovaní národa. Utečenci si so sebou brali tie najnutnejšie veci. Verili, že sa raz vrátia. Dnes však postupne zisťujú, že niet kam. Trpia podvýživou a žijú v neludských podmienkach. Vagóny s utečencami v Ingušsku sú presiaknuté pachom, aký poznáme u bezdomovcov. Mnohé deti vážia po pol roku života menej ako pri pôrode. Divoké tábory v opustených továrňach, hospodárskych budovách či nádvoriach domov ukazujú vôľu Čečencov prežiť a žiť ďalej. Čo bude ďalej, to sa z ich očí nedozviete. Ich pohľady sú síce priame a odvážne, ale cítia z nich bolesť a smútok. Hovorím o bolesti a smútku, ktoré sa zračili v očiach 18-ročnej dievčiny, keď nám hrala skladbu Čajkovského na piane, ktoré sa jej podarilo zachrániť z Grozného. Pre ňu znamenalo všetko. Pripravovala sa na prijímačky na konzervatórium, ale prišla vojna a jej snaha ostala iba snom. Teraz žije v zablatenom divokom tábore a snaží sa prežiť.

Čečensko je jednou zo vzájomných republík Ruska, ktoré sa už roky márne snažia o samostatnosť. Ako si vnímal vzťah Čečencov k Rusku?

Čečenci sa nikdy necítili byť Rusmi. Necítili k nim nenávisť pokiaľ žili vo vzájomnej zhode a rešpektovaní sa. Deportácia 400 tisíc Čečencov a Ingušov v roku 1944 do Kazachstanu a na Sibír je prvým znakom utrpenia celého národa za vinu jednotlivcov alebo niekoľkých skupín. A čo cítia teraz? Neodvážim sa tvrdiť, že nenávisť. Čo by ste asi cítili vy, keby vám zabili niekoho blízkeho? Nezabúdajme však, že v ich tradícii má svoje postavenie aj krvná pomsta, ktorá je odisteným gránatom, podobne ako aj v kosovskom konflikte.

Zdá sa, že aj napriek zvyšujúcemu sa počtu obetí a utrpeniu civilného obyvateľstva vojna v Čečensku tak skoro neskončí. Chystáte sa zopakovať misiu solidarity?

Zbierka na pomoc obetiam vojenského konfliktu v Čečensku pokračuje. Ak sa nazbiera opäť potrebná suma peňazí vrátim sa tam a budem im pomáhať, aby pocítili, že svet na nich nezabudol a že niekde ďaleko žijú ľudia, ktorým ich osud nie je ľahostajný.

č. účtu: SKCH: 10006 - 55615010 / 4900, Istrobanka a.s. Bratislava, var. symbol 888

Martina Fabianová, foto: Patrik Košický

Občianske združenie Človek v ohrození založili slovenskí novinári v máji 1999 s cieľom poskytovať humanitárnu pomoc v rôznych oblastiach postihnutých konfliktmi či prírodnými katastrofami doma i vo svete, bez ohľadu na etnickú, náboženskú či rasovú príslušnosť.

Jednou z jej prvých významných akcií je Pomoc pre Kosovo - oprava školy pre 240 detí v zmiešanej kresťansko-moslimskej a na 90 percent zničenej obci Glavičice, v rámci ktorej sa podarilo s podporou ďalších humanitných organizácií vyzbierať 550 tisíc korún a 100 tisíc na tento účel poskytla Slovenská katolícka charita.

Slovenská katolícka charita (SKCH) je jedným z článkom reťazca Charít, ktorý sa tiahne celým svetom. Na základe mandátu biskupskej konferencie šesť diecéznych charít šíri sociálnu spravodlivosť a solidaritu. Charita je prítomná tam, kde sú ľudia bez domova, hladní a bez oblečenia, kde vzniká sociálne vylúčenie zo spoločnosti. Poskytuje charitatívnu službu v rodinách, jedálne pre dôchodcov, poriada zbierky pre ľudí postihnutých prírodnými katastrofami, poradne pre utečencov a migrantov.

pútnik Dežo Ursiny

Dejiny slovenskej populárnej hudby (aj keď sa tento pojem nedá škatuľkovať) písalo a tvorilo mnoho osobností. Ťažko hodnotiť a polemizovať kto má alebo mal aký význam. Žiaden muzikant sa nemohol zjaviť ako samorast, bez vonkajších vplyvov a vzorov. Každý z nich prešiel obdobím "otúkavania" a úmyselného či neúmyselného kopírovania. Samozrejme, medzi kapelami jestvovali rôzne vzťahy, od kamarátstva, často až po veľkú rivalitu, ktorá väčšinou nebola na škodu veci. Ak by som mal spomenúť len jedného človeka, ktorý pri zrode populárnej a rockovej hudby u nás stál, tak by to bolo takmer nemožné. Ale nie je nemožné spomenúť také mená, akými boli (alebo ešte aj sú) Dežo Ursiny, Marián Varga, Pavol Hammel, Fero Griglák, Jaro Filip... určite by sa dalo pokračovať. Títo muzikanti patria dodnes medzi legendy. Sú uznávaní a ich piesne sa takpovediac "dedia" z generácie na generáciu. Je však medzi nimi jeden pútnik, blúdiaci po vrchoch, plaviaci sa a neustále objavujúci nové a nové pevniny. Aj keď už pár rokov nie je medzi nami, jeho odkaz a jeho muzika stále trvajú. Je to DEŽO URSÍNY .

Slovenskí chrobáci

Nedá mi na úvod neodcítovať čosi z jeho vlastných spomienok: "Srdce Bratislavy malo v sebe tepnu plnú mladej krvi: popoludní okolo piatej začalo korzo pod Michalskou bránou pulzovať hlúčkami tínedžerov, ktorí na fontáne pred Národným divadlom drvili hity začínajúcej sa beatovej vlny. Tam som sa, pri beatlesovkách, zoznámil s Beatmenmi. Hrali sme spolu od roku 1964, posadnutí liverpoolskou štvoricou." Dežo mal vtedy

sedemnásť. Ideálny vek pre začínajúceho beatmana. Na bratislavskom korze sa sformovala jeho prvá kapela - The Beatmen. Pamätníci spomínajú, že sláva tejto kapely siahala až do Prahy. Na pražskom koncerte v máji 1965 spôsobili vraj značný rozruch a kritika ich ohodnotila kladnejšie ako už vtedy známy Olympic. Z tohto roku pochádza aj ich prvý hit

Let's Make A Summer (táto skladba je známa aj z coververzie Mira Žbirku).

Chlapcom bolo už vtedy jasné, že beat sa dá spievať len po anglicky a tak Dežo nútil svoju mamu (ináč učiteľku angličtiny), aby mu písala texty. Po rozpade kapely sa Dežo začal venovať svojej ďalšej láske - filmu. Zapísal sa na filmovú dramaturgiu a scenáristiku na VŠMU. Jeho ďalšia skupina však na seba nenechala dlho čakať. V rozhlase leteli Cream Erica Claptona a podľa ich vzoru sa sformovala skupina The Soulmen (Dežo, Fedor Frešo a Vlado Mallý - obaja neskôr členovia legendárnych Prúdiv). Jej existencia bola sotva ročná, ale dosť úspešná. Boli to Dežove najslávnejšie, aj keď trochu bohémske roky. Na 1. československom beatovom festivale v Prahe v roku 1967 získali hlavnú cenu. Tou bolo nahratie EP platne pre vydavateľstvo Panton. Táto malá štvorpesničková platňa však obsahovala na vtedajšie pomery neuveriteľne harmonicky svieže, farebne a vokálne sýte skladby (Baby Do Not Cry, I Wish I Were). Po rozpade The Soulmen vznikli v roku 1968 The New Soulmen. Ich pôsobenie bolo však iba krátkou epizódou. Tieto tri kapely uzatvárajú prvé obdobie Dežovho života. Hoci sa už v ich tvorbe prejavuje novátorským jazykom, predsa v nich cítiť vplyv liverpoolského soundu.

Osudné stretnutia a prvé provisorium

V roku 1969 sa Dežo stretáva s človekom, ktorý ho už (až na jednu krátku pauzu) neopustí až do konca. Je to Jaro Filip. Toto obdobie sa už pomaly nieslo v znamení kapely Provisorium. Kapela verná svojmu názvu skutočne často menila obsadenie. Menil sa aj spôsob vyjadrovania. Dežov vnútorný prerod a jeho citové rozpoloženie sa odzrkadľovali v dlhých, kontrastných, až rapsodických plochách. Boli plné nepokoja, smútku, ktorý po katarzii prechádzal do čiastočného upokojenia. Skupina opäť "dobyła" československý beatový festival, no bol to ich prvý a zároveň predposledný koncert. Ich prvú platňu Dežo Ursíny & Provisorium už nahrávali v "núdzovom" zložení. Ostali len Ursíny s Filipom a rytmiku tvorila časť skupiny Flamengo, ktorú Dežovi navrhol mladý pražský producent Hynek Žalčík. Platňa obsahovala len štyri skladby, pričom prvá - Christmas Time - zaberala celú prvú stranu. Ďalším momentom, ktorým platňa prekvapí, je, že nepredstavuje Ursínyho len ako výnimočného skladateľa a speváka, ale aj ako pozoruhodného gitaristu. Nie však s virtuóznymi behmi a bezhlavými vypalovačkami. V jeho sóloch sú dôležité aj tóny, ktoré nehrá. Dokazuje, že hra na gitare nie je prstová gymnastika, ale predovšetkým citové prežívanie a zároveň intelektuálny proces.

Po prvom albume sa Dežo zamýšľal nad spievaním v slovenčine. Cítil, že to bude ťažšie, ale ponúkalo to jeho hudbe nový rozmer a slobodu. Osudným preňho bolo stretnutie s básnikom Ivanom Štrpkom. Jeho texty boli na zhudobnenie mimoriadne náročné, ale v Štrpkovom poetickom vyjadrovaní Ursíny našiel práve to, čo hľadal. Je to veľmi zvláštna poézia s úžasťou filozofickou hĺbkou, vyjadrujúca celú škálu vnútorných pocitov v priestore a čase. Ich prvým spoločným dielom bola Pevnina detstva.

"Pevninu detstva nehľadajte na starých maľkách. Je v každom z nás. Každé ráno precitáme na jej plodnom a premenlivom brehu. Každé ráno narastá s našimi krokmi. A my rastieme ozvenou tých krokov." Dlhšie hudobné útvary s množstvom kontrastných plôch nadväzujú na prvý album, aj keď naznačujú badateľný posun.

Roku 1976 sa Ursíny zamestnal ako dramaturg Slovenskej filmovej tvorby na Kolibe, napriek tomu, že ho v konkurze prijali na internú aspirantúru na Akadémiu vied. V tomto období zložil hudbu aj k niekoľkým krátkym filmom. Jeden z nich, Bubeník Červeného kríža režiséra Juraja Jakubiska získal prvé miesto na festivaloch vo Varne a Oberhausene.

Burčiak - vyzrievanie vyzretého

Skupina Burčiak mala v Bratislave širšie pôsobenie, ako len sprievodná kapela Deža Ursínyho. Založil ju skladateľ, aranžér a basgitarista Pavel Daněk. S Dežom nahráli dve platne - Nové mapy ticha a Modrý vrch. Najvýraznejší posun zaznamenal návrat ku kratším pesničkovým formám. Táto hudba už nemá veľa spoločného s dlhými a rapsodickými kompozíciami prvých albumov. V spevných refrénoch niet ani stopy po smútku a beznádeji. "Modrý vrch bol v znamení narodenia môjho syna Jakuba," spomína Dežo. "Niektorí hovorili, že som pri nahrávaní Modrého vrchu musel byť zamilovaný a ja odpovedám áno - do svojho syna." Platňa Nové mapy ticha dostala roku 1980 cenu Tip Melodie za "album, na ktorom tento autor a interpret v jednej osobe dosiahol ďalšie úspechy v procese hľadania nového typu pesničky, spájajúcej náročný hudobný útvar s modernou poéziou". V tomto období si Dežo okrem svojich vlastných projektov vyskúšal aj iné veci. Začal skladať pre rôznych spevákov - Karol Duchoň, Jana Kocianová, Pavel Daněk, venoval sa filmovej hudbe a nakrútil aj niekoľko vlastných dokumentárnych filmov. Najväčším projektom bol známy televízny muzikál Neberte nám princeznú s Marikou Gombitovou, Mirom Žbirkom a Mariou Rottrovou. Ten však pre rôzne intrigy nemohol vyjsť na platni. Dežo ho považoval za jeden zo svojich najvydarenejších projektov.

*Slnko ostro zapadlo.
Zasiahla ma vlna večera.
Nehybne stojím
vo dverách a hľadím
do páliacej
tmy.
Privretými očami,
ľahko privretými očami,
očami privretými,
akoby pozerali
do slnka,
stále do jasú, v ktorom sa
pre mňa rodiš...*

Ivan Štrpka 1977

documentárnych filmov. Najväčším projektom bol známy televízny muzikál Neberte nám princeznú s Marikou Gombitovou, Mirom Žbirkom a Mariou Rottrovou. Ten však pre rôzne intrigy nemohol vyjsť na platni. Dežo ho považoval za jeden zo svojich najvydarenejších projektov.

Vyjasnenie od modrej k zelenej

V roku 1981 nastalo chvíľkové prerušenie kontaktov medzi Ursínyom a Jarom Filipom. Ako dôvod Dežo uviedol, že Filip je najzamestnanejší človek v tomto štáte. Klávesov sa ujal Martin Karvaš a nastúpila silná rytmika (Lubo Stankovský - bicie a Vlado Kassay - bezpražco-

vá basgítara), ktorá bola charakteristická pre zvuk Dežovej kapely nasledujúcich desať rokov. Kapela si hovorila Prognóza.

Po úspechu Modrého vrchu fanúšikovia s napatím očakávali, akou cestou sa Dežova tvorba a jeho hudobné myslenie poberú teraz. Už názov novej platne 4/4 znamenal určité zostručnenie a zjednodušenie. Tentokrát s nadhľadom zamieril do subtropických krajín popu a uviedol sa predovšetkým ako pesničkár. Nenájdeme tu však žiadny príklon ku klišéovitému strednému prúdu, ani k vykrádaniu samého seba. V slnečných piesňach badať akoby objavenie nového kontinentu. Na rozdiel od "zadumanej" Pevniny detstva tentokrát ide skôr o príjemný ostrovček s trávnikom, prostými kvietkami a žiariacim slnkom. V tomto svetlom období pribúda do Dežovej kapely ďalší nástroj, ktorý sa stane charakteristickým pre všetky jeho ďalšie nahrávky - elektrické husle Ostraváka Richarda Kroczeke. Takisto sa stane charakteristickým aj znovu obnovený názov Provisorium, ktorý už Deža sprevádzať až do konca. Album Bez počasia pokračuje v spriehľadňovaní hudobných štruktúr a foriem. Nesie sa v znamení pokoja, ale aj "nadupaného" a dravého funky. Dežovi sa však predsa zdal zvukovo studený. Vyriešil to návratom k dlhším a diferencovanejším zvukovým plochám. A nové farby a inštrumentácie (akoby pestré a bohaté plátna) dali názov novému albumu - Zelená. Tentokrát však veľké plochy neprinášajú členitosť a kontrastnosť, ale v prvom rade ponúkajú viac času na vytvorenie atmosféry. Album plynie v nevzrušenej, ale veľmi sugestívnej atmosfére.

Na ceste domov z modrého vrchu si urobíme zopár momentiek

Ursínyho platne tvoria charakterovo príbuzné dvojice. Prvá, Provisorium sa dlhými kontrastnými plochami podobá na Pevninu detstva, Nové mapy ticha majú veľa styčných bodov s Modrým vrchom, príbuzná je pozitívna nálada a pesničkovosť albumov 4/4 a Bez počasia a dvojicu tvoria taktiež albumy Zelená a Na ceste domov. Na tomto albume je badateľná hraničnosť jazzu a rocku, putovanie a hľadanie. K tejto rockovo-jazzovej symbióze vraj musia niektoré osobnosti v určitom štádiu nevyhnutne dospieť (ponúka sa spomenúť muzikantov ako napríklad Sting, Joni Mitchelová či u nás Soňa Horňáková). V tomto období spolupracoval Dežo s "nefalsovanými jazzmanmi" akými boli saxofonista Dušan Húščava a Jiří Stivín, ktorý hral okrem iného na novodurovej údržbárskej trúbke.

Po siedmich rokoch prerušil Dežo svoje spavé obdobie a vrátil sa na koncertné pódia. Po roku 1988 už vystupoval pravidelnejšie. Ale aj tá pravidelnosť bola dosť zriedkavá. Dežo nebol doma prorokom (vari až na slávne beatmenské a soulmenské časy), ale jeho koncert bol vždy sviatkom. Pomaly sa začala rozpadáť aj spolupráca s Opusom - naším najväčším a vtedy vlastne jediným hudobným vydavateľstvom. Ich posledným dielkom bolo nahranie platne Momentky. Dvorný textár Ivan Štrpka začal triediť a sumarizovať pocity, čo sa samozrejme muselo odraziť v celkovom zvuku a výraze platne. Prevláda istá zádumčivosť, no priestor dostáva aj svieže, rockovo odpálené blues. Ešte nikdy nebola vo veršoch taká pregnantnosť a plnosť myšlienok. Niektoré texty sa doslova prehýbajú pod váhou slov.

Koniec ďalšieho Dežovho tvorivého obdobia sa niesol v znamení Modrého vrchu. Išlo o koncertný program, pripravovaný pre bratislavské Štúdio S. Bol vystavaný ako rekapitulácia sedemnásťročnej spolupráce Deža Ursínyho s Ivanom Štrpkom. Nebol to len obyčajný koncert, ale komponované, režijne vystavané predstavenie. Žiaľ, po premiére (25. 5. 1990) nasledovala iba jediná repríza, a potom vedenie divadla program kvôli komerčnému neúspechu zrušilo.

Ovanutie mladým duchom

Pražské vydavateľstvo Arta records ponúklo Dežovi spoluprácu práve v časoch, keď začala viaznuť jeho spolupráca s Opusom. Prvým spoločným projektom bol album Do tla, ktorý nahrávali v Štúdiu Slovenskej filmovej tvorby na bratislavskej Kolibe. Keďže išlo o prvé ponovembrové dielo, Štrpkove texty reflektujú určitý zlom, sú slobodnejšie, voľnejšie. Vo vyjadrovaní pocitov odpadol večný strach z totalitnej cenzúry a priestor dostávajú aj mnohé "zabudnuté" témy. Album vyšiel len na CD, čo tiež napomáhalo čistote, priezračnosti a šľavnatosti zvuku. Na posledných dvoch Ursínyho albumoch sa stretli mladí, ale určite nie neskúsení hudobníci, ktorí priniesli tomuto už dosť originálnemu hudobnému "jazzyku" množstvo zaujímavých podnetov. Boli to osobnosti ako Andrej Šeban (všestranný gitarista známy nielen rockovým Demikátom, ale aj spoluprácou s Petrom Lipom, Collegiom Musicom, Rišom Mullerom a tiež autor množstva viac či menej vďarených projektov), Juraj Bartoš (slovenský "pán trúbkar", leader Bratislava Hot Serenaders), český saxofonista František Kopp, bubeník Emil Frátrik a basgitarista Oskar Rózsa. Samozrejme, popri nenapodobiteľnom Dežovom speve, vystihujúcom všetky deklamačné nuansy spievaného textu, a jeho naratívnej gitarovej hre nesmieme zabúdať na súpútnika Jaroslava Filipa, ktorý síce stojí niekedy v pozadí, ale svojím "feelingom" fantasticky napomáha chodu tohto telesa. Je ako soľ, ktorú si v jedle uvedomíme až vtedy, keď chýba. Dvojalbum Ten istý tanec sa stal Dežovým textárskym debutom. V jeho textoch cítiť Štrpkov vplyv, chýba im čosi z jeho grációznosti a básnickej eruptívnosti, na druhej strane sú úprimnejšie a priamočiari prístupnejšie poslucháčovi.

Príbeh o rakovine a nádeji

V tomto poslednom období sa Dežo vyrovnával so svojím osudom - rakovinou. Uvedomoval si, že choroba mu po troche dáva všetko, čo vďaka nej stráca. Strach z bolesti a zo smrti, sen o nesmrteľnosti a nezraniteľnosti, radosť z voľnosti, korzet osamelosti, nerozhodnosť, úzkosť nad otázkou, či ešte dokáže ľúbiť... (z rozhovoru pre IRŠ 1993). V čase pobytu v nemocniciach mu v hlave skrsla myšlienka nakrútiť film s výpoveďami ľudí, ktorí svoj boj s rakovinou vyhrali. Film O rakovine a nádeji zrealizoval spolu s kameramanom Ivanom Brachtlom. Ich ďalším projektom bol dokument Času je málo a voda stúpa. Jedná sa o výpovede rôznych osobností na témy, akými sú interrupcia, eutanázia, trest smrti, samovražda... Dokument dokončil Ivan Brachtl tri roky po Dežovej smrti. Aj napriek Dežovým depresívnym náladám a kri-

zam tohto obdobia, podarilo sa mu na poslednom albume Príbeh zrekapitulovať celé svoje putovanie. Na cestách po raných „pevninách“, hľadaním „modrého vrchu“ na „nových mapách“ ponúka stále svetlosť a sviežosť. Dežo maximálne zjednodušuje svoj hudobný jazyk a spriehľadňuje to, čo sa celú jeho tvorbu zdalo komplikované. Je to jeho najvzretejšie dielo, ktorým nám tu zanechal čosi viac ako len chladné umelecké majstrovstvo. Zanechal v ňom kúsok svojej duše.

Dežo odišiel 2. mája 1995. "Je paradoxom ľudského života, že z neho vždy odchádzajú ako prví tí najlepší. Možno práve preto, že žijú naplno, možno však žijú naplno práve preto, že tušia svoj vymedzený čas..." (Peter Zajac na pohrebe Deža Ursínyho).

Peter Motyčka

foto: Jozef Uhliar, Roman Uhliar, Vlado Hák

Týmto by som sa chcel poďakovať Mariánovi Jaslovskému, ktorý sa už pár rokov snaží, aby Dežovo dielo neupadlo do zabudnutia. Vďaka, Marián, za všetko.

Ďalším záujemcom vrelo odporúčam knihu Mariána Jaslovského Pevniny a vrchy, multimedialne CD, mapujúce aj filmovú tvorbu Deža Ursínyho od toho istého autora.

Internet: <http://kultura.gratex.sk/ursiny>

Tomáš Špidlík

Umenie - prejav ducha

Tomáš Špidlík SJ sa narodil roku 1919 v Boskovicach na Morave. V rodnom meste vyštudoval gymnázium a pred vojnou začal študovať na brnenskej univerzite latinčinu a češtinu. Po ztvorení českých univerzít vstúpil do Spoločnosti Ježišovej. Teológiu vyštudoval v holandskom Maastrichte, kde bol v roku 1949 vysvätený za kňaza. O rok neskôr odišiel do talianskej Florencie a v roku 1951 do Ríma, kde sa ujal funkcie spirituála v českom Nepomuckom kolégiu. Na tomto mieste pracoval 37 rokov. Popri tom dokončil štúdium v Pápežskom východnom ústave doktorátom so špecializáciou v spiritualite kresťanského Východu. Od roku 1955 prednášal tento predmet na Gregoriánskej univerzite, v karmelitánskom a Pápežskom východnom ústave Terezianum. Prednášal tiež na rôznych univerzitách (Amerika, Afrika). V roku 1984 bol vymenovaný za konzultora Kongregácie pre svätorečenie a v roku 1994 sa stal konzultorom Kongregácie pre východné cirkvi. Od roku 1991 žije a pracuje v rímskom Centre Alletí.

(Dokončenie z minulého čísla)

Vznik umeleckého obrazu podľa P. Floreckého

Keby sme teraz chceli vyjadriť to, čo sme doteraz rozvádzať, mohli by sme to vyjadriť takto: povolanie umelca je dať neviditeľnému Božiemu hlasu viditeľnú formu v našom kozme, je to teda druh inkarnácie, vtrelenia. Tento proces sa pokúsil analyzovať P. Floreckij s spise Ikonostas.

Aj on vychádzal z predpokladu, že začiatok inšpirácie je zhora. Nehovorí o "načúvaní (počúvaní) hlasu Múzy, ale o "videní". Táto zámena je jednoduchá. Už byzantský autor Sineón Nový Teológ poznamenáva, že v duchovnej oblasti sa môže hovoriť o počúvaní alebo videní. Tieto výrazy sú rovnako symbolické, nie zmyslové. Pre maliara je teda vhodnejšie hovoriť o "videní". Floreckij to ilustruje ukážkou zo životopisu Raffaella. Ten sa zveril Bramantovi, že v mladosti mal zvláštnu zbožnosť k Panne Márii. Len čo začal maľovať, viedlo ho to k tomu, aby zobrazil Máriu v jej nebeskej dokonalosti, ale neodvážilo sa začať s takým dielom, ktoré bolo nad jeho sily. Báľ sa, že by podľahol ilúzií fantázie. Mal teda isté videnie Madonny, ale celkom duchovné, nemalo konkrétnu formu. Floreckij nazýva túto skúsenosť "štádiom výstupu". Duša prekročí hranice obyčajného sveta a objaví, že existuje niečo oveľa vyššie. Je to reálne, ale nemá to ešte formu.

Do druhého štádia vstúpia umelci, ktorí sú netrpezliví. Chceli by to svoje videnie hneď namaľovať. Ale ako? Predsa žiadna forma z tohto sveta nezodpovedá tomu, čo kto prežil pri inšpirácii. Netrpezlivý umelec preto začne sám vytvárať formy neskutočné, fantastické, ktoré sa zrodili v jeho predstavivosti. Aký to má výsledok? Smutný. Inšpirácia bola zážitkom vyššej skutočnosti a namaľovaný obraz je iluzórna fantázia, zbytočné rozmnožovanie tvarov, podôb tohto sveta. Ako príklad nám môžu poslúžiť nechutné obrazy rajskej záhrady, kde rastú kvety, aké na zemi neexistujú, a kde poletujú vtáci s divne zafarbeným perím. Nie je to ani raj, ani zem, je to neužitočná hra foriem bez krásy.

Floreckij myslí, že tomuto omylu občas podľahnú i mystici. Mali extázu, boli vo vytržení nad zmyslami a rozumovými pojmami, chceli o tom zážitku povedať druhým a hovoria v pojmoch a obrazoch, ktoré sú bizarné. Ich videnie, ako o ňom hovoria, sa stáva nehodnovným. Takými sa stávajú aj obrazy netrpezlivých umelcov. Mali napríklad namaľovať svätého človeka, ale to, čo vidíme na obraze nie je ani svätec, ani skutočný človek.

Objav zmyslu

Čo má teda urobiť skutočný umelec? Byť trpezlivým, čakať, i keď pritom trpí. Načo teda čakať? Je to zjavenie, inšpirácia, ktorá pride v treťom štádiu, je to objav symbolu. Ako to vysvetliť konkrétne? Vráťme sa k prípadu Raffaella. Mal duchovné videnie, inšpiráciu nebeskej krásy Panny Márie. Bol si však súčasne vedomý toho, že ju nedokáže namaľovať. Ale jedného dňa stretol dievča zo svojho okolia. Jej podoba a tvár nie je portrét nebeskej Madonny, je to dievča z tohto sveta. Ale stalo sa niečo zvláštne. Keď sa na ňu pozrel svojimi očami, hneď sa mu v duchu prebudila myšlienka na duchovné videnie nebeskej Madonny. Ľudská, pozemská tvár sa stala symbolom nebeskej tváre. Vyjadril teda na plátne podobu dievčaťa, ktorú stretol na zemi. Ale on sám a všetci ostatní, ktorí rozumejú jeho umeniu, pri pohľade na obraz majú zážitok vyššej skúsenosti, ktorá presahuje skutočnosť viditeľnú očami. Obraz sa stal svätým, nie svojou vonkajšou podobou, ale svojou schopnosťou túto formu prekročiť. Prví kresťania sa modlili smerom k vychádzajúcemu slnku. Videli v ňom obraz Krista. Keby sa stratil tento symbolický zmysel, úcta k slnku by sa stala modloslužbou. Tak i umenie, ktoré nepovznesie k vyššiemu duchovnému svetu, nie je umením, ale prejavom zmyselnosti.

V. Ivanov charakterizoval túto črtu umenia takto: umenie vedie „a realibue ad realiora“ - od toho, čo je skutočné, k niečomu, čo je skutočnejšie. Floreckij potom uisťuje, že tu nejde o ilúziu. Duchovný zážitok, ktorý sa tu prežíva, "je objektívnejší než všetky pozemské objectivity, viac ako tieto je podstatnejší a realnejší". Falošný estetizmus je teda nepriateľom pravého umenia: vytvára niečo ľúbivé, čo upúta celú pozornosť na seba. Je ako kostol, kde sa sladko spieva, ale kde sa nikto nemodlí. Maliari ikon sa tomuto nebezpečenstvu vyhýbali tzv. Pôstom očí, t. j. obmedzením prebytočných tvarov. Ale všeobecne môžeme povedať toľko, že každý umelec slobodne nachádza svoju typickú schopnosť vyjadrovať duchovný svet formami viditeľného sveta tak, že jeho umením dostávajú túto silu.

Kristologická stránka umenia

Spomeňme ešte mysliteľa, ktorý sa týmto problémom zaoberal teoreticky a pritom bol súčasne umelcom slova, V. Ivanov (1866 -1949). Geniálne vyjadril kristologickú stránku umenia a celej kultúry. Veď slovo kultúra je odvodené od kultu a pravý Boží kult ja iba v Kristovi. Od mladosti ho vášnivo zaujala otázka svetových kultúr. Začal síce štúdiom literatúry v Moskve, ale po dvoch rokoch sa presídlil do Berlína, hneď potom do Talianska, Grécka a Egypta. Dokonale zvládol klasickú kultúru u Mommsena v Berlíne. Ale táto honba za krásou a svetovým umením v ňom nakoniec prebudila smútok. Žasol nad tým, koľko námahy stojí dlhé generácie ľudských bytostí, aby sa vytvoril jazyk, jeho štruktúra, jeho poézia, mentalita myslenia atď. Aké veľké kultúry vznikli v dejinách ľudstva! Napriek tomu máme pred očami aj opačný zážitok: aj tie veľké kultúry hynú, upadajú do zabudnutia. Čo po nich zostane, to už nie je živá realita, ale muzeálne zbytky. Turisti chodia obdivovať pyramídy, niektorí filozofovia s námahou študujú reč faraónov, ale majestátna kultúra Egypta je mŕtva.

Ako sa máme k tomuto postaviť my? Máme jednoducho asistovať úmrtiam ducha, medzi ktorými raz bude aj smrť nášho národného dedičstva? Dá sa niečo urobiť pre zachovanie kultúry tak, aby ostala živou? V pochybnostiach Ivanovovi zišla na um nasledujúca myšlienka.

Medzi kultúrami dávnej minulosti je jedna, ktorá nevyhynula, ale stále žije. Je to kultúrna tradícia starozákonných Židov. Najpozoruhodnejšie na tom je, že ide o kultúru, ktorá má po ľudskej stránke priemernú hodnotu. A predsa sa stal div divúci. Aj deti dnes vedia, ako bola založená dávidovská dynastia v Jeruzaleme. Do všetkých kultúrnych jazykov je preložené to, čo sa zachovalo zo starožidovskej kultúry, a je to považované za Sväté písmo. Poézia žalmov sa stala primárnou modlitbou kresťanstva. Ako vysvetlíme tento div? Jestvuje iba jediná odpoveď: Všetko, čo sa vytvorilo v Starom zákone, našlo svoj význam v Kristovi, vstúpilo to do Krista, a tým sa stalo večnou hodnotou.

Z toho odvodil Ivanov morálny záver. Príklad Židov nesmie zostať ojedinelým. Ukazuje to, čo máme urobiť aj my pre záchranu vlastnej kultúry: dať jej zmysel v Kristovi. Iba tak sa stane hodnotou pre celý svet, v obraznom zmysle slova, stane sa liturgiou, do ktorej sa vteľuje Božie Slovo, na spásu celého sveta. Básnické a všeobecne umelecké poslanie je príbuzné kňazskému a v základoch je odleskom Máriinho tajomstva.

Mariologická stránka umenia

Dovoľujem si k týmto úvahám pridať svoju osobnú spomienku. V Ríme žil známy mariológ G. M. Roschini. V roku 1979 vyšiel Festrift k jeho počte. Pri tejto príležitosti ma požiadali, aby som niečo napísal o mariánskej úcte na Východe. Nebol som tým nadšený. Na túto tému som totiž publikoval viacero článkov a nie je vhodné opakovať sa. Ale pretože stále naliehali, nakoniec mi zišlo na um niečo originálne. Zobral som Franklove texty o tom, ako vzniká umelecké dielo a vedľa nich som zoradil texty P. Jevdokimova z jeho mariologických statí. Nápadne spolu súvisia, lebo ich základný postoj je rovnaký. Keď umelec dostane duchovnú inšpiráciu, dá ju k dispozícii svojou telesnou formou. K Márii prichádza samotný Duch Svätý a ona mu dá k dispozícii celú svoju ľudskú osobu. Vzniká teda celá božsko-ľudská realita v plnom zmysle slova, Bohočlovek, vteľný Boh v ľudskej realite.

Kristus je teda vrchol umeleckej tvorby, pretože v jeho ľudskej forme prežaruje plnosť Božej krásy: "Kto vidí mňa, vidí Otca" (Jn 14,9). Skutočnosť Krista je teda ideál všetkých umelcov a umelci sú ideálnym príkladom všetkej ľudskej činnosti. Zakončím teda citátom Jevdokimova:

"Liturgické texty sa často vracajú k faktu a vysvetľujú ho: v tele, ktoré bolo darované Kristovi (aby sa mohol vteľiť) majú všetci ľudia účasť na Božej prirodzenosti Slova, na nekonečnej kráse. Krása spasí svet (výrok Dostojevského), nie však akákoľvek krása, ale krása Ducha Svätého a krása Ženy, odetej slnkom."

modlitba Povolanie

V tomto období slávime nedeľu duchovných povolání. Bude teda na mieste povedať si niečo práve o téme povolania. Nie, neboj sa, nejdem ťa verbovať ani do seminára, ani do kláštora. Slovo povolanie neznamena len toto. Bude tu skôr reč o povolání k nasledovaniu Krista. A určite sa nemýlim, keď poviem, že presne toto ťa priťahuje.

Keď duchovní autori hovoria o povolání, poukazujú na tri prvky, z ktorých sa zrod každého povolania musí skladať. Tieto tri prvky sú dôležité nielen preto, že stoja na začiatku každej autentickéj cesty povolania, ale aj preto, lebo to budú presne ony, ktoré budú prispievať k vytrvaniu v povolání alebo k jeho obnove, ak príde ku krízam alebo pochybnostiam.

Svedok

Prvým prvkom, ktorý vlastne prispieva k zrodu povolania, je SVEDOK. Je to už raz tak. Človek potrebuje človeka. Boh nás vedie cez ľudí.

Každý z nás, nielen kňazov, rehoľníkov či rehoľných sestier, ale aj vás, aktívnych kresťanov, by vedel presne povedať, kto v jeho či v jej živote ho nadchol pre Krista. Každý z nás potreboval niekoho, kto by mu ako Ján Krstiteľ svojím prstom ukázal na Krista: „Tento je to. Toto je ten, pre ktorého žiadna obeta nie je dosť veľká. Toto je ten, ktorému som aj ja daroval svoj život, a nebanujem. Toto je ten, ktorý nikdy nesklame. Toto je ten, kto dá plnosť aj tvojmu životu. Mne dal. Ja som šťastný.“

Kto sú to títo ľudia? Niekedy ide o významné osobnosti, niekedy však o jednoduchých, nepatrných, mnohokrát veľmi nevýrečných ľudí. Mohol to byť, napríklad, môj rodič, starý rodič, nejaký kňaz, priateľ, spolužiak, rehoľná sestra... Tento človek vo mne zapálil oheň, ktorý bol síce slabý v momente, keď vznikol, a predsa dostačujúci na to, aby prispel k postupnému rastu a dozrievaniu môjho povolania a následného rozhodnutia.

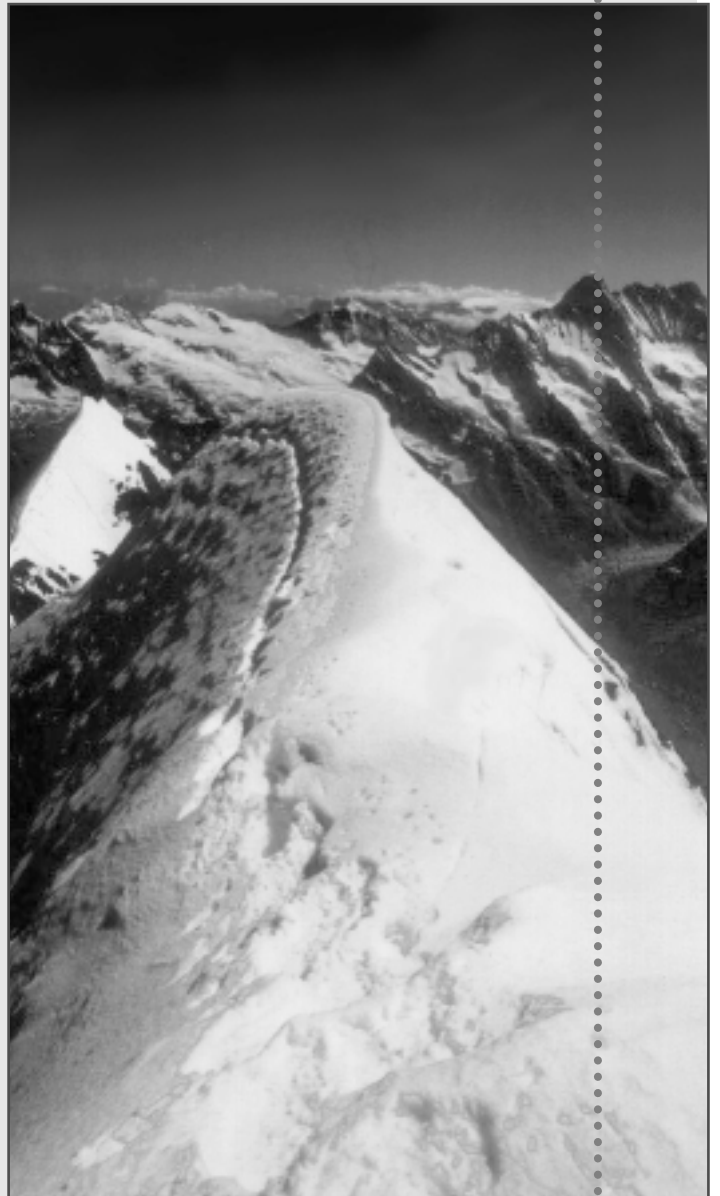
Prvok svedka hrá dôležitú rolu nielen pri duchovnom povolani alebo povolani k hlbšiemu kresťanskému životu, ale aj pri iných povolaniach, pre ktoré sa človek rozhodol uvážene, slobodne a na základe silnej vnútornej túžby. Niektorí sa stane, napríklad, zanieteným a obyčajne veľmi obdivuhodne si počínajúcim učiteľom alebo pilotom, alebo športovcom, alebo hudobníkom, alebo vedcom. Nestane sa ním preto, že nemá kde inde investovať svoju životnú energiu. Ľudia, ktorí sa takto rozhodujú z núdze, obyčajne dieru do sveta neurobia. Toto sú ľudia priemeru.

Jedinci, ktorí sú prínosom pre ľudský rod a ktorí sú aj sami šťastní v povolani, ktoré robia aj napriek tomu, že je v ňom plno obetí a ťažkostí, to sú ľudia, ktorí snivali o tomto svojom povolaní od raného detstva alebo mladosti a ktorých k nemu ťahala silná túžba. A sú to ľudia, ktorých pre ich cestu obyčajne zapálil nejaký ich idol či vzor. Bol to svedok. Na tohto človeka hľadeli, on ich nadchýnal, inšpiroval a vlastne akosi vnútorne - hoci z jeho strany nevedome - usmerňoval a viedol.

Vízia

Tým sme už poukázali na druhý prvok povolania, ktorým je VÍZIA. Čo to je vízia? Je to sen, ktorý snívame ani nie tak v noci, ako skôr uprostred slnečných dní. Je to sen o našom živote, o jeho naplnení, o jeho hodnote, o tom, čo všetko chceme, aby v ňom bolo. Je to túžba často presahujúca ľudské možnosti. Je to túžba, ktorá sa v momente zrodu často podobá rojčeniu, avšak predsa je to túžba, ktorá nás naplňa energiou urobiť aj nemožné, rozhodnúť sa aj pre niečo, čo je na prvý pohľad bláznivé, vykročiť smerom, ktorý je pre mnohých doslova žartom. Je to tá túžba, najšť pevný bod, o ktorej hovorí starý Archimedes: "Dajte mi pevný bod a ja pohnem zemeguľou." Vízia to je nadšenie hľadať tento pevný bod, aby sme mohli pohnúť zemeguľou. Tieto túžby sa objavajú zvyčajne vo veku, keď je človek mladý, a práve ony sú tým, čo robí mladosť takou krásnou. Je pravda, že vízia sa neskôr upravuje, modifikuje, časom musí prejsť očistou, retušou, úpravou... avšak nikdy nesmie zomrieť. Ak naša vízia, náš prvotný sen zomrie, potom zomrie naše povolanie. Potom to bude len kráčanie životom, ktoré sa bude podobáť kráčaniu múmií alebo duchov bez energie. Taký život je životom o ničom, ale hlavne, je to život ťažký.

Spomínam si na jednu príhodu zo svojho života. Bol som raz, ešte ako seminarista, spolu so svojimi priateľmi na výlete vo Vysokých Tatrách. Deň čo deň sme robili túry. Po čase som bol un-

vený na smrť. Jedného dňa som si povedal, že nepôjdem už nikam. Nechal som sa však prehovoríť, a tak sme si pred svojím odchodom dali ešte poslednú túru, na Kriváň. Zo začiatku mi to šlo, no postupne mi síl ubúdalo, a tak som sa rozhodol takmer pod vrcholom, že to vzdám. Moji priatelia ma prehovárali, no ja som trval na svojom: "Nejdem! Nevládzem!" Odišli teda bezo mňa. Dohodli sme sa, že ich budem čakať na mieste, kde sme sa rozišli, a že sa znova stretne, keď oni pôjdu dolu. Sadol som si na kameň a šťastný, že nemusím ísť ďalej, som odpocíval. Vtom zrazu vidím ísť okolo dve staršie panie. Určite mali dobre cez 60 rokov. Mali na sebe sedliacke sukne a na nohách jednoduchú

športovú obuv. Viditeľne boli v dobrej nálade. Kráčali pomaly, no vytrvalo. Toto bol pre mňa moment zmeny. Hovorím si: "Že- by som ja vo svojich 20 rokoch bol unavenejší ako tieto vyše 60-ročné ženy?" Zahanbený som vstal, zmobilizoval som všetky svoje sily a svojich priateľov som ešte dobehol. Vízia mladého človeka, ktorý vždy túžil byť plný energie a len tak ľahko sa nezdávať, splnila svoje.

Takto to funguje aj v našom povolání. Život človeka nie je stály. Nechýbajú v ňom ani zaváhania, ani krízy. Na tom nie je nič čudné. Avšak, čo je nevyhnutné pri akejkoľvek obnove, je to, aby sme vždy vo svojej mysli zašli naspäť, k svojmu prvotnému snu, tam, na to miesto, kde to začalo. Tam, kde sa zrodil náš sen, tam, kde vznikla naša vízia. Tu, na tomto mieste, hoci navštívenom len v mysli, pretože fyzicky to nie je vždy možné, sa môže začať aj každá obnova nášho často na kúsky rozbitého povolania. Keď sme mladí, sme plní imunity, ľahko skáčeme cez prekážky, keď však starne, imunitu strácame a človek sa začína ponárať do rozličných otázok a problémov. V takomto momente si človek myslí, že nevie, ako ísť životom. Problém však nie je v tom, že nevieme ako, ale v tom, že nevieme prečo. Stratili sme zmysel. Nietzsche povedal: „Kto vie prečo, vie aj ako.“ Keď máme víziu, vieme predovšetkým prečo.

Volanie

Tretím prvkom povolania je VOLANIE. Keby sa nás dnes niekto spýtal, kedy sa to stalo, keď nás Pán povolal, väčšina z nás by vedela odpovedať určite dosť presne. Osobná skúsenosť toho, že som povolaný, je nezastupiteľne nevyhnutná v každom povolaní. Nielen sen o osobnom naplnení, ale aj moment, kedy som stretol Pána, kedy som počul jeho hlas, kedy som povedal: "Idem!" Ide o osobný zážitok Pána. Tu nejde o prečítanie si nejakej knihy o dôkazoch existencie Boha. Ide tu o osobné stretnutie, tvárou v tvár s Ježišom. Ide tu o to, o čom píše André Frossard: "Boh jestvuje, lebo ja som sa s ním stretol." Boh je tu, jestvuje a ja idem za ním preto, lebo som sa s ním stretol. Tento okamih musí ostať v každom z nás hlboko vtlačný do duše, tak, ako to bolo u Jána, ktorý si po 70 rokoch pamätal dokonca presnú hodinu svojho povolania: "Boli štyri hodiny odpoľudnia," píše vo svojom evanjeliu. Ak tam tento moment nie je, potom je ťažké udržať si energiu a osobné presvedčenie, že Pán to chcel, aby som išiel za ním.

V tradícii púštnych otcov jestvuje príbeh o istom mladom mníchovi, ktorý žil na púšti niekedy okolo r. 450 po Kr. Tento mladý mních prišiel jedného dňa k

inému staršiemu mníchovi a hovorí mu: „Otče, čím to je, že toľkí dnes opúšťajú kláštory?“ Starší mních sa pozrie na neho a hovorí: „Vieš, v rehoľnom živote je to tak, ako v tom príbehu o psovi. Istý pes zazrel zajaca. A vieš, ako je to so psami: keď zbadajú zajaca, nechajú všetko a dajú sa do naháňania toho zajaca, aby ho dochytili. A tak aj tento pes sa pustil za zajacom. Po chvíli iní psi, počujúc štekánie, sa dali do naháňania zajaca, aj napriek tomu, že oni sami zajaca nevideli, videl ho len ten prvý. A tak bežia a bežia, štekajú a bežia. Po čase sa však unavia, a keďže zajaca stále nevidia, tak to nechajú. Iba ten, ktorý bol prvý a ktorý sám videl zajaca, pokračuje v naháňaní, až ho nakoniec dochytil. Tak je to s mnohými, ktorí vstúpia do kláštora. Iba tí, ktorí videli Krista a ktorých oči sú na Kristovi, vytrvajú pri ňom.“

Toto je teda sila zážitku, sila skúsenosti Krista. Každý z nás mal určite túto skúsenosť na začiatku a určite ju mal znova a znova obnovenú počas svojej cesty povolaním. Ak nie, nie je možné v tomto kráčaní vytrvať. Všimnime si Ježiša, čo odkázal svojim učeníkom po Márii Magdaléne, s ktorou sa ako s prvou stretol po svojom zmŕtvychvstaní. Boli to učeníci, ktorí sa podobali doslova troske a hŕbe nešťastia, takí boli zlomení a zdeprimovaní udalosťami okolo Ježiša, jeho umučenia a smrti. Ježiš im odkázal, aby šli naspäť do Galiley, tam ho uvidia. Prečo do Galiley? Preto, lebo tam sa začalo ich povolanie, tam sa osobne stretli s Ježišom, tam opustili svoje siete a rozhodli sa všetko zanechať pre Neho. Tam mali s ním, s Ježišom, svoj osobný zážitok, skúsenosť osobného povolania.

Toto sú teda prvky, ktoré musia byť prítomné v každom povolaní, prvky ktoré povolanie začínajú a ktoré ho aj udržiavajú vo sviežosti. Tieto prvky nie sú prvkami len duchovného - kňazského či rehoľného - povolania nás, ktorí sme sa rozhodli pre špeciálnu cestu v rámci Cirkvi. Sú to prvky každého povolania, teda aj vášho, ako kresťanov. Občas sa pýtame, prečo mladí ľudia po čase, keď napríklad skončia školu a začne pre nich vážny život dospelých, zanechávajú praktizovanie svojej viery alebo svoju vieru dokonca úplne strácajú? Viete prečo? Lebo títo ľudia buď nikdy nezažili moment vnútorného ohňa, plameňa a túžby po niečom vyššom, po Bohu, t.j. nikdy nezažili moment osobného obrátenia, ktorý spočíva vo svedkovi, vo vízii a v zážitku osobného volania, alebo ak aj tieto veci zažili, potom, keď sa dostali do ťažkosti, otáznikov a kríz, nešli naspäť k momentu, kedy tieto tri veci pocítili, aby sa tak v nich obnovili. Preto je tak veľa veriacich, podobajúcich sa spomínaným psom z príbehu o mníchovi.

Milan Bubák, SVD

list

Jakutsko

V širšej sibírskej stepi, na brehu rieky Lena, na 62° severnej šírky stojí mesto Jakutsk. Je hlavným mestom republiky Sacha-Jakutia. Má 200 000 obyvateľov. Žije tu okolo stovky národností. Najviac je Jakutov - asi 30%. Zima tu trvá 6 až 8 mesiacov a teploty dosahujú -30 až -55°C. Leto je krátke, ale veľmi horúce.

Práve tu od roku 1995 pracuje komunita slovenských saleziánov, zložená z kňazov, asistentov, ale aj mladých dobrovoľníkov, ktorí prichádzajú na 1 rok pomôcť len "za stravu a byt". V roku 1997 sme postavili a 8. decembra otvorili Mládežnícky dom, kde máme oratórium, triedy, kluby, dielne, byty a kaplnku pre 150 až 200 ľudí.

Venujeme sa tu mladým, ale sme aktívni aj na poli charitatívnom. Pomáhame liekmi, potravinami a oblečením ľuďom na okraji spoločnosti. O tých tu veru nie je núdza. Čo poviete na takéto čísla?! Z množstva detí, ktoré každoročne opúšťajú brány miestnych sirotincov, končí 50% za mrežami, 30% na ulici ako bezdomovci, 17% si siahne na život a len 3% sa ako-tak udržia v spoločnosti. K tomu pripočítajte 275 vrážd za uplynulý rok a začínate byť v obraze. Okrem sociálnych nás postihujú aj prírodné katastrofy. Už dva roky za sebou sa opakujú povodne. Pribúda aj pohorelcov. Sú to ľudia a rodiny, ktorých staré drevené baraky ľahli popolom, a oni ostávajú doslova na ulici.

Denne to vidíme zblízka a snažíme sa reagovať a urobiť čosi pre tých najbiednejších. Napríklad, jedna šesťdesiatna rodina. Najstarší chlapec má 9 rokov, najmladšie dievča 6 mesiacov. Sú polosiroty. Ich matka denne sedávala na trhu a držiaca na rukách najmladšie dievčatko prosila o almužnu. Zmlátili ju však a zo-

Misie

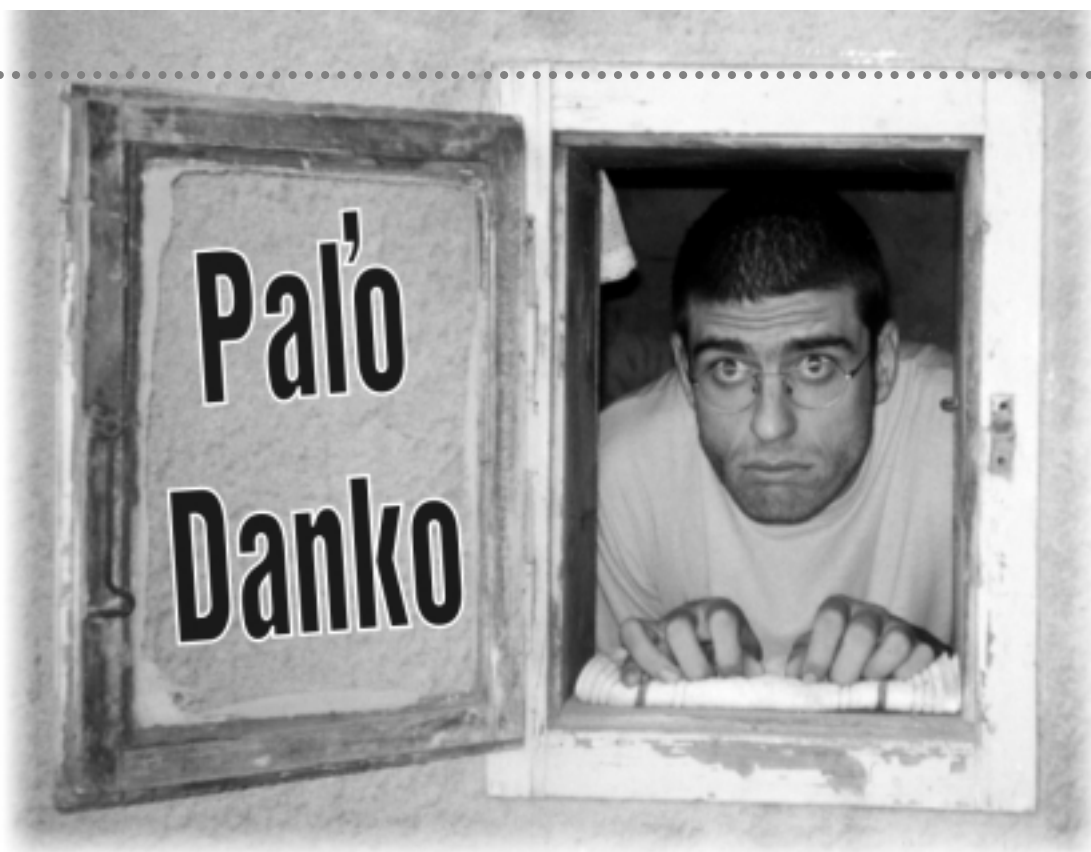
mrela. V ich jednoizbovom byte nebolo kúska chleba, cukru, či hlt mlieka. Plienky boli zo starých handier. Bez vodovodu a WC. Všade sa hýbali rôzne živočíchy. Naši farníci pomáhali, kto ako mohol a bol schopný. Chlapi pomohli s pohrebom a naša dobrovoľníčka Katka varovala deti, pre ktoré sa stala doslova druhou mamou. Ľudia druhej, či skôr tretej kategórie. Nepotrební a odvrhnutí štátom. Ponechaní na prežitie či na smrť.

Ja som si spomínal po tieto dni na svoju prvú "misionársku" dovolenku na Slovensku. Bolo to práve takto, cez Veľkú noc, pred piatimi rokmi. V našich prepĺnených kostoloch som nebol akosi spokojný, šťastný. Necítil som sa vo svojej koži, keď zneli krásne piesne, modlitby, všetci pristupovali k svätému. prijímaniu... Stále som mal pocit, že tomuto všetkému čosi chýba. Ako by to bola len polovica kresťanstva. Tá druhá polovica, to je skutočný život. Otvorené oči, srdce, ruky pre potreby biednych okolo nás. Ochota konať, preukazovať skutky konkrétnej lásky voči sirotám, vdovám, vážňom, chorým, hladným, nahým...

Uvedomme si, že všetci títo biedni sa môžu dostať do neba aj bez nás, ale my, kresťania, sa ťažko spasíme bez nich. Modlím sa za to, aby sa vždy našiel dostatok mladých ľudí, veľkodušných a ochotných obetovať sa pre dobro trpiacich. Či to bude na Slovensku, v Afrike, v Rusku, v Číne alebo kdekoľvek inde. Ktovie, možno si jedným z nich práve ty.

S vďakou Pavol Božík

Introview s Paľom Dankom

Strelili sa dvaja ľudia. Obaja si vo svojom zhodne rôznych povinnosti našli malú chvíľku času na debatu. Jeden bol redaktor ND a druhý sa volal Paľo Danko, momentálne študent 4. ročníka kombinácie matematika - chémia na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave. Paľo je mnohým známy ako režisér viacerých muzikálov (Dolorosa, Dekalóg, Golgota, Nechcené requiem), ale aj ako veľmi zaujímavý človek, s ktorým sa oplatí stretnúť. Padla prvá otázka a Paľo sa s radosťou rozhovoril. A hovoril, hovoril,... Z jeho úst začal vychádzať veľký prúd myšlienok, ktoré sa len veľmi ťažko prerušovali. Nakoniec z jeho výpovede bol tento monológ, ktorý je takým „introview“ jeho duše.

Pohľad I. (na dar života)

Narodil som sa mojím rodičom veľmi neskoro, čo je dôkazom toho, že láska má svoje cesty veľmi nevyspytateľné a nebeský Otec ešte viac. Mama mala 45 rokov a otec 54. Zoznámili sa veľmi neskoro. Najviac si cením to, že hoci sa už ženám v takom veku neodporúča mať deti, naši sa rozhodli čosi také podstúpiť. Mama aj tým, že pracovala v zdravotníctve, bola dosť pod tlakom. Každý je vravel: "Čo si sa zbláznila? Zachráň sa." Navádzali ju na potrat. Ona spravila smelý čin a vydržala to.

Keď preskočím zopár rokov, nasledovala jedna udalosť, ktorá poznačila moje detstvo. Otec mal rakovinu a pred mojimi desiatymi narodeninami zomrel. Na jednej strane by sa to mohlo zdať veľmi absurdné, lebo nemám súrodencov, tak sme ostali dvaja. Mama vtedy prestala pracovať, ostala so mnou. Na druhej strane bolo jasne vidieť a cítiť, že keď Boh urobí - v našom ponímaní a v našich očiach - akúsi absurditu, On presne vie, čo robí. Veľa zobral, ale ešte viac dal.

Dostali sme úžasne veľa priateľov, najmä cez jedno hnutie v Cirkvi, čo je veľmi pozitívna skutočnosť. Myslím si, že dnes je taká doba, že Cirkev nestojí len na hierarchickom stĺpe, ale aj na laickom. Svätý otec aj biskupi hovoria, že bez laických hnutí by dnes Cirkev vlastne nebola takou, akou ju chce Boh. Ja konkrétne patrím do hnutia Focolare. To vzniklo v Taliansku počas druhej svetovej vojny na podnet Duchu Svätého, ktorý si vybral jednu taliansku laičku, volá sa Chiara Lubichová. Základnou črtou alebo charizmou tohto hnutia je túžba po jednote, čím sa naplňa Ježišova modlitba: "Otče, o to ťa prosíme, aby všetci boli jedno." Je krásne, že toto hnutie sa skutočne otvára nielen v rámci katolíckej cirkvi, nie len medzi kresťanmi, nie len v oblasti veľkých náboženstiev, ale je otvorené dokonca aj tým, ktorí sú bez vyznania, ktorí sa verejne nepriznávajú k nijakému konkrétnemu náboženstvu. Čo sa týka hnutí všeobecne, je krásne, že hnutia začínajú búrať predsudky jedného voči druhému a začínajú chá-

pať, že si nemôže každý hrabať na vlastnom piesočku alebo - druhý extrém - lacno spájať veci dokopy, aby vzniklo niečo totalitárne a kvázi uniformné. Každé hnutie dostalo istú charizmu, ktorú je "sväto povinné" odovzdať svetu. Je krásne, keď hnutia medzi sebou komunikujú, spolupracujú na rôznych úrovniach. Naše hnutie je otvorené nie len voči všetkým stranám, ale aj stavom, v ktorých človek môže počas života byť. To znamená od maličkých detí cez mladých, snúbencov, seminaristov, kňazov po biskupov a iných ľudí, žijúcich zasväteným životom, pričom nemusia byť rehoľníci. Takže to boli dary, ktoré sme dostali za to, čo nám bolo vzaté.

Pohľad II. (na detstvo a školu)

Dunajská Lužná. Obec neďaleko Bratislavy. Nádherné. Malebná dedinka, ktorá už v názve skrýva dve reality. Je to Dunaj, ku ktorému sa človek na bicykli dostane za 10 minút, pešo za hodinu, cez poľia, a Lužná, pretože je obklopená - stále, aj keď už nie množstvom - lužnými lesmi. Na tej obci je fantastické, že má črty klasickej dediny, je známa zaujímavými ľuďmi, ktorí v nej žijú. Sú tam veľmi známi a preslávení kováči. Ja síce bývam na sídlisku, ale to sídlisko nie je surovo postavené, ako sa javí Petržalka mnohým ľuďom, ale je veľmi pekne zazelenené, zatrávnené. Keď chce človek vidieť skutočnú prírodu, dokonca aj niečo živé, ako je srna alebo poľný zajac... tak stačí vyjsť za dedinu, chvíľu sledovať a človek má veľkú šancu. Dobré. To je domov. Tam bývame, aj keď mama pochádza z Nitry a otec z Očovej.

Tam som chodil na základnú školu, na strednú školu som chodil už do Bratislavy - na matematic-

ké gymnázium na Grösslingovej. Teraz študujem na Prírodovedeckej fakulte UK matematiku - chémiu, 4. ročník. Pripúšťam možnosť, že budem učiteľom, pretože to bolo povolanie, profesia, ktorá ma aj popri umeleckom nasadení, lákala už od prvej triedy základnej školy. Bolo to preto, lebo sme dostali fantastickú triednu - prváčku učiteľku, to bola taká naša mama. To isté nasledovalo neskôr, vďaka jednej učiteľke. Tá ma učila matematiku, do ktorej som sa zaľúbil - do matematiky. Potom som sa zaľúbil do chémie a v podstate jediná vysoká škola, na ktorú som mohol ísť, ktorá by ma bavila - okrem nejakých hypotetických umeleckých - bola kombinácia matematika-chémia, čiže tam som nemal veľmi o čom uvažovať.

Tie hypotetické umelecké som si nakoniec rozmyslel a nešiel som. Teraz mi to tisíc ľudí vyčíta. Je to tých tisíc, ktorí sa dozvedia po tom, čo zhliaďnu nejaký náš program, že študujem matematiku - chémiu. A keď sa tých ľudí hromadí, tak potom sa aj vo mne hromadia určité otázky, čo teda bolo správne. Dívam sa na to tak, že táto škola mi predsa len nejakým spôsobom ide a je to potenciálne zamestnanie. Cítim, že práca s mladými ľuďmi je to, čo ma naplňuje, a je to asi aj to, čo od mňa chce Boh. Nechcem však zabudnúť na dary, ktoré som dostal, takže ich rozvíjam zatiaľ takouto formou. Nevylučujem možnosť, že po ukončení školy sa k tomu vrátim aj v inom duchu.

Pohľad III. (na vlastnú originalitu)

Ako chlapec som sa od ostatných odlišoval viacerými vecami. Všetci sa vyťahovali, kto má koľko angličákov. Ja som mal rekord v najnižšom počte. Týkalo sa to nielen autíčok, ale aj vecí ktoré súviseli s technikou. Mal som síce

autodráhu, ale nejako dlho ma to nefascinovalo. Mal som dokopy tri angličáky a jednu umelú "tatrovku".

Mojou láskou bolo bábkové divadlo, ktoré som dostal raz na Vianoce. Mal som bábkky, kulisy a hrával som každý deň. Potom mi už nestačilo malé javisko, tak som našu halu premenil na cirkus, ktorý som mal rád. Rodičia ma každý rok vodili do cirkusu. Fascinovala ma tá posvätná atmosféra, keď si človek sadol, ucítil zápach piesku, v ktorom sa rozkladal konský trus, videl, ako sa usádzajú hudobníci a rozťahuje sa opona. Doma som si spravil akési cirkusové šapitó a organizoval som vystúpenia - najprv pre seba, neskôr pre rodičov, potom pre susedov v baráku. Vždy som mal okolo seba dobrých kamarátov. Vďaka nim som neupadol do takých vrstiev, kde sa skúšalo fajčiť. Priznám sa, že doteraz som nefajčil ani jednu cigaretu.

Mojou ďalšou špeciálnosťou bolo, že som nebol príliš zručný na telesnej. Nevedel som sa šplhať, niektoré veci som nevedel spraviť. Napriek tomu boli veci, ktoré som spraviť vedel. Napríklad, mojou úžasnou láskou bolo škriabanie sa po stromoch. Do toho som bol vášnivo zaľúbený a ostalo mi to doteraz. Aj keď už nie po stromoch, ale veľmi rád sa škriabem v lete po horách a kopcoch. Začínal som jablňami...

Ešte jednou vecou som sa odlišoval - zostalo mi to doteraz: vždy sa mi podarí skončiť s dobrými výsledkami a pomerne skoro. Čestne sa priznávam, že na základnej aj na strednej škole som mal vždy to isté vysvedčenie, priemer 1,00 a na vysokej škole sa mi v podstate darí skúšky urobiť v predtermínoch, takže sa potom venujem iným aktivitám, a to niekedy nerobí dobrú krv v spoločnosti. Takže, mal som prezývky. Môžem spomenúť z celej tej plejjády aspoň zopár, ako biffoš, vtírka, kocka, medúza, pako, pavôl a iné.

Pohľad IV. (na divadlo)

Potom nasledoval veľmi dôležitý zlomový bod. V detstve som to ešte tak nevnímal, ale teraz cítim, že každý človek niečo od Boha dostáva. A je na človekovi, či to chce, alebo nechce prijať. Hľadať to v sebe, dolovať sa v tom, rásť k tomu nielen vo svojom vlastnom prospechu, ale v prospechu druhých. Chcem poďakovať mame, ktorá už od môjho detstva podporovala moje "úlety", ktoré smerovali k čomusi, čo teraz patrí k môjmu ja: divadlo, tanec, hudba.

Mama ma raz zobrala do divadla, do opery. Strašne som sa bránil: "Prosím ťa, ten škrekot ukrutný! Kto to bude počúvať?" Bola to Čarovná flauta. Vyše dve hodiny som sedel v nemom úžase, pretože Slovenské národné divadlo v Bratislave je predsa len veľmi pekná budova. Keď sa spätne pozerám na to predstavenie, nebolo ničím výnimočné, čo sa týka scénografie a vizuálneho stvárnenia, ale vtedy to boli pre mňa úplne nové veci. Videl som naživo meniace sa svetlá, dvíhajúce sa kulisy a otvárajúce sa schody a kostýmy a vôbec mi ten škrekot nevadil, pretože som videl živý orchester.

Doma to potom začalo. Chvíľu som sa venoval opere. Pamätám si, ako som na hudobnej triumfoval áriou z operety Gejzu Dusíka Najkrajší kút v širom svete je moja rodná zem. Potom som bol na niekoľkých koncertoch a pochopil som, že hudba v spojení s javiskovým prejavom je veľmi efektná. Do toho sa priplietlo ďalšie hobby - aranžovanie kvetín - to súvisí s rozvrhnutím priestoru a javiska.

Takže môžem povedať, že od toho desiateho - jedenásteho roku mi javisko učarovalo a fascinuje ma ako priestor, ktorý - je to veľmi symbolické - ktorý sám o sebe, keď je obnažený, holý, chladný a surový v sebe skrýva možnosť: "Poď, vstúp na mňa. Rozožiar ma reflektormi, dup po mne, krič, pluj na mňa! Rob, čo len chceš! Ja som schopný to zniesť, aby som ti vytvoril podmienky, aby si ti mohol niečo darovať."

Jednou z mojich najväčších slastí je prísť do divadla, sadnúť si do hľadiska a pozeráť na prázdne javisko a snívať, kde by som čo dal, kde by som koho umiestnil, kde by som dal aké svetlo. To by som dokázal robiť veľmi dlho. Keďže na to nemám toľko príležitostí, tak sa mi to premiestnilo kamsi do podvedomia, dokonca v takej miere, že keď robíme choreografiu pre 16 ľudí, viem si veľmi dobre predstaviť ich pohyb, aj keď netancujú naraz to isté. Viem okolo nich krúžiť ako kamera. Je to veľká výhoda. Jediné, čo mi nejde, je predstaviť si celú tú záležitosť z pohľadu.

Tým som už načrtnol ďalšiu veľkú kapitolu v mojom živote a tou je teda skutočné naplnenie tohto očarovania, očarovania javiskom aj divadlom. Neostal som len pri snoch a pri nejakých ilúziách, ale začal som sa tomu venovať. U nás v Dunajskej Lužnej sme urobili s mladými niekoľko projektov. V podstate sme objavovali, čo môžeme, čo dokážeme, čo v kom z nás je. Potom som sa dostal medzi bratislavských študentov. Ja som si Petržalku nevybral, ona si vybrala mňa. A som rád, že je to práve Petržalka. Boh si našiel taký spôsob, že som sa tam - na tej škole - nejakým spôsobom ocitol a zrazu som dostal možnosť učiť nepovinný predmet - pohybovú výchovu. Tak som tú ponuku prijal a pokračujem v nej, aj keď už nie v rámci vyučovania, ale v rámci krúžku nadšencov.

Postupne sa z takého "koktailu" všetkého možného, kde bola zmes hovoreného a spievaného slova, tanca, básničiek a neviem, čoho všetkého, vykryštalizovala podoba, ktorá nám najviac chutí, a to je podoba neverbálneho divadla, respektíve divadla, ktoré je viac zamerané na pohyb a na reč tela, ktoré využíva hudbu, svetlo, výpravu. Tým, samozrejme, nechcem povedať, že už v živote nespravíme niečo, kde sa nič nepovie, dokonca môžem prezradiť, že chystáme jedno nové predstavenie, v ktorom sa zrejme aj niečo bude hovoriť. Je len otázne, či tomu budú ľudia rozumieť. Ťažko povedať,

či to bude reč, ale budú to zvuky - využijem reč hlasoviek, o čom som si donedávna myslel, že sa to nedá.

Vyberáme si témy, ktoré sa ľuďom na prvý pohľad zdajú "no čo už len tam sa dá". Ešte s mladými v Lužnej sme spravili nie celkom muzikál - sedem bolestí Márie pod názvom Dolorosa. Teda scénickým spôsobom stvárnených sedem okamihov, podľa ktorých dostala Mária prívlastok "sedembolestná". Potom nasledovalo Desatoro. Na každé z prikázaní sme vymysleli nejaký maličký príbeh - väčšinou zo súčasnosti alebo z nedávnej minulosti. Napríklad, "Nezabiješ!" bolo zo židovského koncentračného tábora. Už v Petržalke vznikla krížová cesta, Golgota, štrnásť zastavení, kde tancoval aj kríž, aj Kristus.

To bol moment, keď sa ma zo pár ľudí opýtalo: "Tak fajn, začal si pri siedmich, potom bolo desať, teraz je štrnásť a čo bude ďalej?"

A ja som tak zo špásu odpovedal: "Sto jedna dalmatíncov s dominikánmi," alebo, verzia B, že urobíme zaradom životopisy všetkých svätých, lebo som už nepoznal nijaké pekné číslo nad štrnástkou, ktoré niečo vyjadruje. Našťastie sme sa čísel vzdali a vytvorili sme úplne iný príbeh s tematikou o nenarodených deťoch.

Pohľad V. (do zákulisia)

Začínal som tak, že som mal možnosť účinkovať v jednom divadle ako herec. Veľmi sa mi to páčilo. Po chvíli som však začal cítiť, že ja by som niektoré veci dokázal urobiť inak, že by som urobil úplne iný žáner, že takéto veci by som nerobil. Tak som sa vzbúril, zastrečkoval som, zaerdžal som ako kôň a začal som robiť na vlastnú päsť. Zohnal som si ľudí a myslel som si, že som veľký režisér a že to, čo poviem, bude platiť. Po čase som zistil, že to nie je také ružové a že pokiaľ si ja pôjdem

sebevedome, egoisticky svojou cestou, po svojom chodníčku, tak tým buď prevalcujem ostatných, alebo oni mi jednoducho jedného dňa povedia: "Sorráčik, nazdar!" A zatvoria dvere.

Keďže skoro nastala prvá aj druhá situácia, pochopil som, že niekde je chyba. A práve vďaka mladým, s ktorými spolupracujem, som pochopil, že pravé umenie, ktoré vychádza z poznania, že Boh je nielen dobro a pravda, ale aj krása, má mať v sebe ten atribút, že sa robí s Ním. Ak mám nejaký nápad a ak ho dokážem akoby "stratiť" pre tých ostatných, v tom zmysle, že im ho dokážem darovať a nelipnúť na ňom, a ak sme všetci takto naladení, rozhodne sa nemôže stať, že by bol problém niečo nájsť.

Samozrejme, väčšinou býva jeden človek, ktorý prinesie nejakú iniciáciu. Nemôžeme si to predstavovať tak, že budeme sedieť v krúžku a sladko sa na seba usmievať, nejaké kliše "fajn" a budeme čakať, že áno, Boh je s nami, vymyslíme. A nikto nič nepovie. To by, samozrejme, nebolo darovanie. Býva to tak, že niekto príde s nejakým nápadom, ten daruje a už sa chytajú ostatní. Prichádzajú rôzne asociácie, rôzne iné možnosti.

NEHCENÉ REQUIEM

Hudba: Ennio Morricone, U2, Andrew Lloyd Webber, Alan Menken, Ronan Hardiman, **Meotar:** Marek Kundlák, Peter Jančár, a. i., **Kostýmy:** Doroa Cigánková, Bibiana Ertlová, Alena Píptová, Lucia Slušná, Dáša Takáčová, Irena Synáková, Františka Szűcssová, **Technika:** Matej Griač, Juraj Marek, Dizajn: Juraj Čisárik, **Špeciálna vďaka:** Priska Danková, Texmonda s. r. o., Helena Roszkopfová, Oľga Mózsiová, Michaela Klimanová Trizuljaková, Richard Hideghéty, **Choreografia:** ATak, **Námet a réžia:** Pavol Danko

Niektorí ľudia vedia, že Pavol Danko je študent Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Oveľa viac ľudí však pozná jeho meno v súvislosti s tanečným divadlom ATak a niekoľkými sólovými produkciami.

V Dome kultúry Zrkadlový háj bolo 17. februára 2000 beznádejne vypredané. Jedným z dôvodov bola určite úspešná predpremiéra predstavenia NEHCENÉ REQUIEM v Univerzitnom pastoračnom centre v Mlynskej doline a nepochybne dobrá odozva predošlých predstavení Dekalóg a Golgota.

Ani tentoraz neodbočil autor námetu a režisér v jednej osobe od kresťanského námetu, tentoraz však koncipovaného o niečo univerzálnejšie a spracovaného profesionálnejšie a pôsobivejšie.

Piesne navodzujúce atmosféru dozneli. V sále nastala tma a jediným sprievodcom po deji, ktorý sa divákovi začal odohrávať pred očami, bol stručný náčrt príbehu v bulletine a potom už len tanec, tanec a tanec...

"Dnes bol pohreb. Pociťujem hroznú samotu. Kamkoľvek sa pozriem, zovšadiaľ sa ozýva: Prečo?! Ak mala smrť Miriam a dcéry nejaký zmysel, nech temnotu môjho srdca prerazí lúč svetla Boha."

Srdce dotieklo. Svetlo zhaslo. Na pozadí pripomínajúcom ľudské srdce roztrhané bolesťou sa zjavuje pohrebný sprievod. Publikum, v ktorom sa kde-tu belie kolárik či okraj závoja rehoľníčok, sleduje muža, ktorého gnivi ťarcha až nepríjemne ligotavej truhly.

Scéna sa zrazu mení a spoza opony sa na ňu v ostrom zadnom svetle, navodzujúcom atmosféru nereálneho sveta, vykotúľa huf postavičiek v špinavo ružových neforemných trikotoch. Huf nenarodených detí, ktoré sa boja vstupujúcej ženy vo výrazne bielom kostýme. Je znakom, že Miriam je iná ako ženy, ktoré prichádzajú na scénu po nej. Na dosky, ktoré znamenajú svet, prichádzajú predvádzať najnovšiu kolekciu kontrastných modro-žltých kostýmov a - seba.

Potom sa dej nápadne zrýchli. Lyrické ladenie predstavy hlavného hrdinu o posmrtnej púti jeho manželky nadobúda dramatický rozmer. Ženy - modelky sa stretávajú tvárou v tvár so svojimi i nenarodenými deťmi. Boj so strachom a svedomím, s vlastnými nenarodenými deťmi končí vo chvíli, keď sa za oponou mihne silueta gynekológa (v podaní Pavla Danko) a "nenarodenci" sa rozpíchnu na všetky strany ako vyplašené rybičky.

Ich prítomnosť však týmto okamihom, bez ohľadu na to, či sú, alebo nie sú na scéne, nadobúda dominantný charakter.

Vedomie o ich existencii v mysliach žien i gynekológa vytvára prekážku, stenu, ktorá nastavuje človeku zrkadlo a znemožňuje stretnutie, rovnako ako aj únik. Zrkadlo smrti, ktoré striehne na gynekológovu tvár a svojou ligotavou lešklosťou nápadne pripomína truhlu z úvodu predstavenia.

Pavol Danko tak vytvára rad symbolov, ktoré sa na rozdiel od predošlých predstavení vyhýbajú a vylučujú jednoznačnú interpretáciu. Dovoľujú divákovi vnímať príbeh viac emocionálne ako logicky, a tým vytvárať vlastné súvislosti, čím obecnosť pravdepodobne naplní zámer vyjadrený podtitulom: Podobenstvo o živote v podobe TANCA.

Nemalú zásluhu na tom mali pôsobivé choreografie, pod ktoré sa podpísal celý divadelný súbor. Nielen dynamické striedanie a konfrontácia živého sveta žien a posmrtného sveta nenarodených detí, vždy sprevádzaného až príliš ostrým zadným svetlom, ale i pôsobivé kompozície sólových a skupinových tanečných kreácií, zanechali v pamäti divákov nezabudnuteľné obrazy: gynekológ, ktorý spod steny ľudských tiel doslova "loví" zatiaľ živé dieťa, aby ho stiahol dolu do podsvetia, či scéna potratu, keď lekár spoza opony najprv vyhodí ľudský plod a potom vynesie telo ženy - modelky, ktorá vyzerá ako mŕtva... Šialený kolotoč vrážd, ktorý vyústí obklúčením gynekológa červenými kosoštvorcami - z druhej strany zrkadlami, stenou svedomia. Spoza nej sa vynárajú ruky, akoby túžiace po pomste či po treste. Zdá sa, že všade striehne smrť.

Nie je to celkom tak. Ženy - modelky nechceli vysloviť requiem nad svojou kariérou, NECHCENÉ REQUIEM však končí slovami či skôr tancom (možno i modlitbou) o živote, ktorú s maximálnou vážnosťou a neobvyklou profesionalitou vyslovili spolu s Pavlom Dankom mladí ľudia: "... dostal som list od neznámej ženy, ktorá bola v nemocnici spolu s Miriam: ... Vaša žena mi zachránila dieťa, chcela som si ho dať vziať, ďakujem... (Tak predsa) svetlo!"

A ja, spolu s ostatnými divákmi, ďakujem za krásny ľudský i umelecký zážitok.

Zdenka Marková

S návrhom na Requiem som síce prišiel ja, ale množstvo, množstvo vecí vzniklo práve na nácvikoch pri diskusiách o tom, ako budú vyzerat' jednotlivé scény. Dokonca aj pri takých detailoch, ako sú kostýmy, ako je osvetlenie, kde som sa snažil aspoň trochu, lebo aj ja sa to len učím, počúvať hlavne tých ostatných. Verím, že ak budeme v budúcnosti niečo robiť a ak toto bude naše krédo, tak veci pôjdu určite lepšie, rýchlejšie a kvalitnejšie.

Pohľad VI. (na sviatosť manželstva)

Veľa ľudí sa ma pýta, či s niekým chodím. Aj keď je jasné, že za čas, ktorý uplynie od môjho monológu po vydanie časopisu, a teda čas, za ktorý budú čitatelia čítať tento časopis, sa môže udiat' všetič, momentálne môžem povedať, že nie.

Neviem si predstaviť seba ako zodpovedného človeka, čo sa týka nejakého vzťahu, pretože všetok voľný čas obetujem práci s naším divadlom. To si ale nezalievam, lebo na jednej strane ma to baví, a na druhej, cítim, že je to správne. Ale aby som ukojil túžobné očakávanie čitateľov a čitateľiek, tak - páčia sa mi mulatky a ak to nejaká bude, tak to bude musieť byť rozhodne tanečnica, bude musieť mať úžasný zmysel pre humor (nie pre Humora!) a to, čo je pre mnohých ľudí nepochopiteľné, čo stále spomínam, je, že sa budeme sobášii v stredu a bude mať na sebe čierne "cocktailky".

Vôbec tým nechcem popierať krásne symboly sobáša, akými sú napríklad sobota alebo biele šaty. Bol som raz totiž na jednom sobášii, kde som prvýkrát, a zatiaľ možno aj jediný, pocítil, čo je to skutočný sobáš. To nebolo len "mecheche" naokolo, celý ten efekt šiat, jedla, zábavy, ale bolo tam sku-

točné rozhodnutie pred Bohom: "Áno. Chcem sa ti darovať celý. Chcem sa ti darovať celá." Nevesta nemala na sebe šaty, ale kostým a hostina nebola robená klasickým štýlom, ale formou švédskych stolov a čo ostalo, to sa potom darovalo ľuďom, ktorí sú hladní. Pre mnohých ľudí sa svadba spája so sobotou alebo so svadobnými šatami, alebo s hostinou, pre mňa je sobáš niečím iným. Preto tvrdím, že bude v stredu a že nevesta bude mať čierne "cocktailky".

Pohľad VII. (na mladých)

Duchovné povolanie? Keď človek žije na dedine, musí sa zmieriť s tým, že akákoľvek správa sa rozšíri takou neuveriteľne bleskovou rýchlosťou, že to nestihneš ani dopovedať a už si môžeš byť stopercentne istý, že to vie aj pani na hornom konci. Druhá vec je, že na dedine je úžasne cítiť tlak túžby ľudí, čo chcú z teba mať. Žiaľ, ak v minulosti niekto týmto túžbam podľahol a stal sa tak niekým, kým v skutočnosti nemal byť, tak to je tragédia. Tak na rovinu poviem, že aj také hlasy - jéj, však miništruje, pekný hlas, pekné vlasy, to by bol pán farár ako lusk - človek počúva už dlhšie. Rozhodne by som nechcel spôsobovať nešťastie iným aj sebe, keby som sa len kvôli tomuto mal rozhodnúť pre duchovné povolanie. Zatiaľ ho necítim. Možno ho prežívam v takom prenesenom význame ako učiteľ medzi žiakmi, ako priateľ mladých ľudí, ktorý chce stále ostať mladý a ktorý s nimi chce prežívať ich aj svoju cestu.

Generačný problém, ktorý pociťujú, je absolútne prirodzená a normálna vec, pretože tým obdobím musí prejsť každý. Pokiaľ by mladý človek necítil v sebe to pnutie, túžbu oslobodiť sa a zamávať vlastnými krídlami, prežiť ten pocit "áno, tak teraz som sám sebou", tak by zrejme nemohol odhaliť všetko, čo v sebe skrýva. Ja som tak isto zažil toto obdobie. Bol som nesmierne kritický voči mame. Čokoľvek zle povedala, zle spravila, hneď som ju sfúkol. Jednoducho, nedokázal som si priznať chybu za žiadnych okolností. Bol som kritický aj voči ostatným. Hájl som si len svoj názor. Myslel som si, že ten je najsprávnejší.

Teraz, s odstupom času, a práve vďaka tomu, že som neustále s mladými a počúvam ich problémy, ktoré sú veľmi podobné tým, aké som prežíval ja, chápem, že človek prechádza určitými štádiami. Napriek tomu, že moja mama má toľko rokov a je medzi nami väčší vekový rozdiel, ako býva vo zvyku, pochopila, že správna matka musí vedieť strácať a musí sa vedieť stať znovu dieťaťom. Vie sa úžasne vcítiť a prežíva môj život

akoby so mnou a ja sa snažím prežívať ten jej život spolu s ňou. Snaží sa žiť tak, aby sme ten čas, ktorý nám Boh dáva, nežili dvaja, ale traja - viacerí, aby sme žili s Ním. Musím povedať, že jej vďačím za výchovu a povedal by som, za istý bontón, ktorý úplne prirodzene vychádza z lásky a k tomu patrí, samozrejme, aj úcta.

Problémom mnohých mladých ľudí je, že v rodine nefunguje komunikácia. Rodič Jednoducho povie: "Je to tak a basta!" Odmietne počúvať dieťa, dieťa zanevrie alebo odíde z domu, alebo začne trucovať. Niekedy je to chyba rodičov, že nie sú ochotní počúvať, niekedy je to chyba mladých, keď si myslia, že zhltili všetku múdrosť sveta. U nás sa tiež niekedy vyhrotí situácia, zaiskrí to, sem-tam udrie blesk do izby, ale vyrieši sa to. Mračná, ktoré bránia slnku, rozoženieme vetrom vzájomného počúvania, ktorý zároveň fúka na rany toho druhého.

Pohľad VIII. (do snov)

O čom snívam? Nebudem hovoriť o mojich snoch v noci... tie sú niekedy tak divoké, že... ale to je tým, že sa človek pohybuje v umeleckých kruhoch, tak sa mu do podvedomia naukladá všetlijaké svinstvo... Tie reálne sny sú tiež niekedy veľmi divoké.

A sny duše? Tak, na symbolickú otázku - symbolická odpoveď. Snívam o tom, aby sme sa ne báli vzlietnuť.

Pohľad redaktora

Teraz som sa aj ja zamyslel. (PP)

Je dokonané!

Posledné vzychy rebela
kľče stýraného tela
výkrik hrôzy:
"Je dokonané!"

Človek vyriekol Láske "NIE!"
Na dreve skončilo
trápenie
všetkých srdc
všetkých čias

Ten rebel drieme
v každom z nás
čo prekonať chce tiaz
zákonov Božích i ľudských
v mene lásky
v mene šťastia

Milovaného
zomrieť chce v ňom...
Pred posledným výdychom
hlboký vzdych:

Ak povieš Láske "NIE!"
JE DOKONANÉ!

Dušan Kubica

Načúvaj

Keď zmĺkne krik áut
keď vytratia sa ľudia
keď svitne luna
keď stíchne duša
načúvaj...
BOHA

jak volá na Teba
jak Ťa hľadá
jak Ti svieti v tme
jak sladko spieva Ti
načúvaj...
BOHA

a výkrik duše
v dojatí

Dušan Kubica

Mladý žobrák

Stretol som dnes
mladého žobráka
predával mi
pokrčený
lístok na mestskú
rok mu chýbal
do dvadsiatky
len ulica
otvára mu
svoju náruč šedivú
prosiť vedel
ako svätí
prosievajú Boha
sedel vraj
a teraz
nemôže nájsť prácu
vravel
že sa modlieva
oči však mal
ako zapadnuté
tmavé štvrte mesta
možno ma klamal
no uveril som mu
a zabudol
na cenu
toho lístku

Jozef Sedmák

Letokruhy

Našlo sa
pár starých komplexov
nepriznal som
že sú moje

bez slov
ako na letokruhy
spíleného stromu
dival som sa na ne
a rátal

spomínal
na časy svetla
na časy miazgy
aj na dni
ako vlčie zuby

a strach
môj vychudnutý
dlhý kamarát
sa so mnou lúčil
lebo vraj už viem
ako som rástol

Jozef Sedmák

Maličkosť

Stačí tak málo,
Tvoj úsmev, hlas
cez telefónnu šnúru
by sa mi srdce smialo
by som zas
odostrel
žalúzie dní
zahmlených
vzniesol sa k Bohu
výš...

slobodný od seba
strhol kus neba
pribil na kríž
utíšil ranu
podprel slabé JA
Stačí tak málo...
ku šťastiu
idú
OBAJA

Dušan Kubica

rok 2000 (UNESCO)

Svetový rok matematiky

Matematiku ako školský predmet si asi každý dobre pamätá. Viacerí ľudia skôr z tej nepríjemnejšej stránky, keď im chýbala presnosť, dôslednosť, svedomitosť, pracovitosť či netradičný pohľad na postup riešenia - tvorivosť a vhlád do situácie. Cieľom vtedy bolo správnejšie premýšľať, odhaliť súvislosti, zdôvodniť a dokazovať poznane zákonitosti. Zostalo zo štúdia školskej matematiky niečo pre praktické vzdelanie a všeobecnú kultúru? Skúsme sa zamyslieť nad tým, kde, kto, kedy a ako vníma či vnímal matematiku, matematický spôsob myslenia.

Všetko, čo je okolo nás, čo nachádzame v prírode, čo vytvárame ľudskými rukami, sa skladá z častí, má nejakú štruktúru. Ak prvky majú vlastnosti a medzi nimi existujú vzťahy i pravidlá pre skladanie, môžeme takýto systém študovať pomocou matematiky. Vzrušujúca harmónia prírody prebúdzá v nás cit, ktorý nazývame matematikou. Matematika je výsledkom myšlienkového procesu, pri ktorom sú reálne procesy nahradené myšlenými matematickými modelmi. Matematiku môžeme chápať ako také bádanie, ktoré pomocou určitých stanovených pravidiel odvodzuje závery z definovaných pojmov a prijatých princípov. Matematika sa snaží odhaliť nové súvislosti a logicky ich usporiadať. "Matematika - to je akýsi stroj na zmocňovanie sa významných faktov a na generovanie významných dôsledkov" (I. Stewart). Z matematiky sa vytvoril systém organizovaného myslenia, ktorý sa neustále rozvíja. Matematika sa stala jednou z metód poznania sveta, v ktorom žijeme.

Matematika vznikla z potrieb ľudí, z merania Zeme, z určovania objemu nádob, z počítania času, zo sporov a hádok, čo sa v budúcnosti stane. Prvé matematické vedomosti boli potrebné pri poľnohospodárskych prácach, pri stavbách obydľí, pri love, v boji s prírodnými živlami. Človek, ktorý triedil a pamätal si svoje skúsenosti, vybadal príčinnosť, snažil sa vysvetliť podmienky a následky javov. Idealizoval predstavy, vytváral abstraktné pojmy, pripravil si symboly. Začal zovšeobecňovať, pýtať sa na argumenty, odvodzovať. Prišiel na metódu dôkazov, začal skúmať svoju reč, spôsob vyjadrovania a usudzovania. Z matematiky sa stal nástroj ľudského ducha na správne a presné myslenie.

Už koncom 5. storočia pred Kr. Filolaos z Krotonu vytušil: "Číslo je vodcom a pánom ľudského myslenia. Bez jeho sily by všetko zostalo tajuplným a nejasným." V časoch Pytagora zo Samu (asi 570 až 496 pred Kr.) chápali slovo "mathema" ako pozorovanie, znalosť, vedenie o niečom. Pojem "techné" bol vyhradený pre umenie, zručnosť. Veľmi názorné je chápanie slova "matema, matano" v zmysle "učím sa premýšľaním". Neskôr sa slovo matematika používalo pre učenie, vedenie, náuku vôbec. Bolo aj označením druhu filozofie, spôsobu uvažovania. Roger Bacon (1214 - 1294) vybadal, že matematika je ľudskému duchu vrodená ako forma myslenia pre popis prírody. Galileo Galilei (1564 - 1642) zaviedol experimenty riadené matematikou, René Descartes (1596 - 1650) zdokonalil symboliku a do geometrie vniesol algebru - počítanie. Isaac Newton (1643 - 1727) a Gottfried Leibnitz (1646 - 1716) vypracovali matematický spôsob vystihnúť zmeny a pohybu, ktorý otvoril cestu diferenciálnemu a integračnému počtu. Albert Einstein (1879 - 1955) svojimi fyzikálno-filozofickými výsledkami potvrdil svoje presvedčenie: "Čisté myslenie môže vystihnúť realitu." Z rôznych vyriešených problémov zostávajú účinné spôsoby, metódy. Ak odhaľujeme a zhrňame všeobecné univerzálne myšlienkové postupy a idey, tak robíme matematiku.

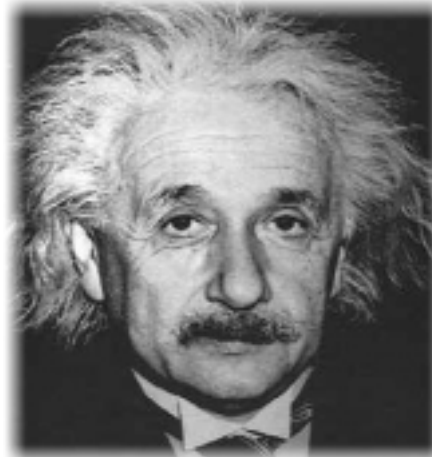
To, čo matematika v súčasnosti skúma, sa nedá jednoznačne vyjadriť, neexistuje úplne vedecká definícia matematiky. "Matematika je zároveň umenie i veda, je to elektická zmes úžitku a tvorby, empirizmu a intuície" (J. Ewing). Predmetom matematiky sa môže stať čokoľvek. Podstatou matematiky sú princípy ľudského myslenia upravené do logického systému. Matematika sa dotýka najvšeobecnejších a prakticky najnevyhnutnejších javov. Často už nemôžeme určiť hranice medzi matematikou a disciplínami, v ktorých sa používa. Matematika sa stala metódou, dômyselným nástrojom ľudského umu, ktorý používa človek na správne a presné myslenie. Matematika sa stala technikou myslenia, pretože ľudské myslenie nikdy nevystupuje s takou jasnosťou, ako v matematike. Matematika ako impozantná stavba ľudského ducha a pyramída myšlienok poskytuje rozumu široký priestor pre rozlet logických úvah, cesty intuície až k tajomstvám nekonečna. Matematika ako najoriginálnejší výtvarný myšlienkových pokusov a zápasov ukázala, že najväčšie

abstrakcie sú tými pravými nástrojmi, ktorými kontrolujeme svoje uvažovanie o konkrétnych faktoch. Eugene Paul Wigner (1902 - 1995), americký teoretický fyzik, nositeľ Nobelovej ceny (1963), konštatoval: "Zázračná vhodnosť matematického jazyka na formuláciu fyzikálnych zákonov je skvelý dar, ktorý ani nechápeme, ani si ho nezaslúžime."

V dejinách matematiky sa predstavujú vytrvalé sily rozvoja ľudských myšlienok. Tisíce matematikov súčasnosti predkladá ročne desaťtisíce matematických viet aj s dôkazmi. Zmocňujú sa matematického sveta svojím duchom. Zvlášť v období samočinných počítačov vzrástla spoločenská potreba výsledkov matematických výskumov. Zvýraznila sa nevyhnutnosť poznať pravidlá, algoritmy. Celé tisícročia ukladala matematika svoje výpočtové postupy na úžitok celého ľudstva. Je vecou odborných schopností ich vhodné používať vo sfére matematickej informatiky.

Matematika ako veda o číslach, priestore a funkciách sa prerodila na univerzálny jazyk, vhodný na jednoduché i veľmi všeobecné vyjadrovanie. Matematika vyrástla do vnútornej krásy i technologického úžitku. Došlo k matematizácii celého vedeckého poznania. Ukázalo sa, že matematika je nevyhnutná nielen vo vede a technike, ale pomáha aj v hudbe, architektúre, sociológii, či v športe. Ťažko sa hľadá odbor ľudskej činnosti, kde by nemohla zasiahnuť. Neustále sa presviedčame, že matematika je až neuveriteľne praktická. Legendárny fyzik Niels Bohr (1885 - 1962) naznačil: "Matematika sa podobá určitému druhu spoločného jazyka, usporiadanému na vyjadrovanie vzťahov, ktoré buď nie je možné, alebo je zložité objasňovať slovami." Matematika sa stala najviac formalizovaná a prísne kontrolovaná sféra ľudského poznania.

Kurt Gödel (1906 - 1978), matematik s najslávnejšími výsledkami XX. storočia, otriasol perspektívami matematiky odhalením, že v každom dostatočne rozvinutom formálnom systéme existujú obsahovo zrozumiteľné vety, ktoré sú v rámci danej sústavy formálne nedokázateľné. Napriek tomu však matematika žije ako zložitý a rozvetvený organizmus, ktorý sa neustále rozrastá, premyslenejšie prebudováva a nadobúda kvalitu. William P. Thurston, úspešný súčasný matematik, ponúkol:

"Zaoberať sa matematikou je skutočné potešenie spočívajúce v nachádzaní spôsobov myslenia, ktoré vysvetľujú, organizujú a zjednodušujú. Túto radosť môžete pocítiť, keď objavujete novú matematiku, znovuobjavujete starú, učíte sa od niekoho, alebo keď nájdete novú možnosť vysvetlenia či chápania novej matematickej štruktúry... Môžeme si myslieť, že vieme o danom predmete už všetko, a predsa nové významy číhajú za najbližším rohom."

Matematika je oblasťou, v ktorej môžete prežívať objavy bez toho, aby ste cestovali do iných krajín či lietali k iným planétam. Bez veľkých nákladov na technické prostriedky, často len s ceruzkou a papierom, si môžete overiť svoje sily a schopnosti logicky uvažovať a tvorivo myslieť. Matematika vám umožní uspokojiť ľudskú túžbu odhaľovať neznáme.

Ľudstvo ako celok už asi nikto nezastaví na ceste k výskúmaniu skrytých prírodných tajomstiev, k odhaleniu duchovného závoja z tváre absolútna. "Vesmír poskytuje pohľad na nekonečný proces vznikania, vývoja a zanikania foriem. Cieľom každej vedy je tento vývoj predvídať a pokiaľ možno vysvetľovať" (R. Thom, francúzsky matematik). Prijmite aspoň počas Svetového roka matematiky postreh nemeckého matematika H. Weyla (1885 - 1955): "Zaujatie matematikou sa dá porovnať so záujmom o mytológiu, literatúru, alebo hudbu. Je to jedna z najvlastnejších oblastí človeka, v nej sa prejavuje ľudská podstata, túžba po intelektuálnej sfére života, ktorá je jedným z prejavov harmónie sveta." Americký vedec M. Kline uznal: "Vo svete existuje zákon a systém - a matematika je kľúčom k tomuto poriadku."

Kdesi som si odpísal: Milujem matematiku, pretože milujem všeobecnosť. Uznávam vyznanie R. Péterovej: "Matematika je schopná tej najvyššej hry a umožňuje nám zmocňovať sa nekonečna. Má čo povedať o nekonečne a o ideách. Má nikdy neuzavretú povahu ľudského tvorenia... Do matematiky sa môže človek zamilovať a nemusí sa pritom báť, že robí niečo neužitočné." Ukazuje sa, že matematika je najlepší spôsob, aký sme pre vyjadrenie pochopiteľnosti prírody našli. Dúfam, že poznanie matematických zákonitostí môže prispieť k ľudskej dôstojnosti.

Dušan Jedinák

Iekár Bernard Nathanson

Katolícka cirkev mala moc udeľ

Bernard N. Nathanson bol vášnivým zástancom práva na potrat, riaditeľom potratovej kliniky, sám vykonal niekoľkotisíc potratov. Celý kresťanský svet prekvapila zmena jeho názorov a postojev a jeho vstup do katolíckej cirkvi. Pochopil, že neexistuje dôvod na potrat v nijakom štádiu tehotenstva, pretože človek v tele matky je ľudská bytosť.

Dnes je popredným aktivistom hnutia Pro-life a práva na život nenarodených detí.

Boli ste jedným z najznámejších bojovníkov za umelé potraty. Viedli ste jednu z najväčších potratových kliník na svete. Čo pre vás znamenala táto práca?

Osobne som vykonal asi 5 tisíc potratov. Na klinike, ktorú som viedol, sa ich urobilo viac ako 60 tisíc. Okrem toho som mal dohľad nad nemocnicami, kde sa vykonalo ďalších 10 tisíc potratov. Bola to vtedy pre mňa úplne bežná práca ako u každého gynekológa.

Potom nastala určitá podstatná zmena...

Bolo to trochu iné ako napríklad u sv. Pavla na ceste do Damasku. Mnoho času som venoval usilovnému výskumu a môj pohľad na potrat sa zmenil. Pomaly... Nestalo sa to za jednu noc, ale trvalo to skoro päť rokov. Aj keď sa moje názory menili, robil som potraty ďalej, ale len keď išlo o život matky alebo postihnuté dieťa. Posledný potrat som urobil v roku 1979.

Vo vašom rozhodnutí teda hral väčšiu úlohu rozum ako cit?

Bola to vec vedy. Všetko mi potvrdzovalo, že už vieme dosť o ľudských plodoch, aby sme aj vedecky uznali, že sú súčasťou ľudského spoločenstva.

Potom ste s potratmi prestali?

Áno, neexistuje nič, čo by potraty ospravedlňovalo.

Ľutujete svoje činy, hanbite sa za ne?

Necítim hanbu, ale veľmi som to ľutoval. Keď sa pozriem späť, vidím hriešnika. Musíte to chápať. Keď som robil potraty a viedol kliniku, bol

som presvedčený, že konám správne. Nebolo to pre mňa dobrodružstvo, ani som z toho nemal veľa peňazí. Dejepisci nazývajú tento problém "prezentizmom" alebo historickou opravou. Sú ľudia, ktorí sa snažia z pohľadu dneška vyvracať to, čo urobili pred dvadsiatimi rokmi. Nie je to správne. Museli by sa preniesť do vtedajšej situácie, aby pochopili vtedajšieho ducha času. Vtedy sme bojovali vo Vietname, v USA vládla vlna boja proti autorite. Každý bojoval proti autorite, proti zákonu. Aj ja som urobil to, čo som pokladal za správne.

Čo bol hlavný dôvod, ktorý vás priviedol k zmene názoru?

Lekárska technika nám umožnila vhliaďnúť do vnútra ženy. Študovali sme ľudský plod ultrazvukom, elektronickou kontrolou srdca a pod. Pred vynálezom ultrazvuku študenti medicíny nikdy nevideli v žene plod. Bola to len záležitosť viery. Ale keď sa v roku 1973 zaviedol ultrazvuk a iné technológie, mohli sme skúsenosťou tieto fakty potvrdiť.

Aké dôkazy majú zástancovia potratov?

Hovoria o tom, kedy sa stane človek osobou. To je ich najsilnejší dôkaz. Otázka, kedy sa stáva človek človekom, sa v prípade potratu skôr vylučuje ako príjma. V polovici 19. storočia sme v USA tvrdi-

... a udeliť mi odpustenie hriechov

li, že černosi nie sú ľudia. V Európe v 30-tych rokoch nepokladali nacisti Židov, Cigánov či homosexuálov za ľudí. Teda slovo "osoba" môže byť zneužitá na to, aby určití ľudia boli zo spoločnosti vylúčení. Akonáhle sa však dieťa počalo je už človekom.

V 70-tych rokoch ste pracovali s feministkami.

Dnes zohráva feminizmus kľúčovú úlohu v inej otázke. Ide o takzvanú reprodukčnú úlohu. Právo mať dieťa alebo nie! Ak je právom nemať dieťa, je to dôvodom uznať právo na potrat. Potom je však tiež právom mať dieťa zo skúmanky a štát musí toto právo brániť a financovať. Právo je nebezpečné slovo. Rozmnožovacia sloboda - s tou je možné do určitej miery súhlasiť, ale s rozmnožovacím právom nie.

Kde končí rozmnožovacia sloboda?

Na úcte k prirodzenému zákonu. Je povolené prirodzené plánovanie rodičovstva. To je reprodukčná sloboda. Ale prostriedky, ktoré zabráňujú počatiu - pilulky, špirály a pod. - to nie je pre mňa reprodukčná sloboda, ale jej zneužívanie. To nemôžem prijať!

Na potraty si spoločnosť zvykla. Cynik môže vyhlásiť: Nič sa nestalo, spoločnosť sa nezrútila.

Niektorí tvrdia, že potraty rozbíjajú zloženie spoločnosti v USA a Európe. Rozmnožujú sa národy považované za nebezpečné, muslimovia, černosi. Zloženie spoločnosti rozbíjajú aj drogy, pornografia a podobne. Strediskom tohto všetkého je zvrátená autonómia: každý je svojim vlastným zákonodarcom. V západnej spoločnosti začala platiť zásada - mám právo robiť to, čo chcem. V pomere k iným zodpovednostiam a slobodám dosiahla táto zásada maximálnu nadradenosť. Samostatné vlastné rozhodovanie stojí dnes tak ďaleko, že všetky väzby na spoločnosť, Cirkev a rodinu upadajú do zabudnutia. Náš dnešný Boh je sloboda volí a to bez hraníc a zábran. To je problém všetkého - potratu, zločinosti, drog...

Je to duch času, ktorý ovplyvňuje západný svet?

Duch času ovplyvňuje filmy, časopisy, rozhlas, TV - a to je celé poňatie slobody a sebestačnosti. Od nás sme to vyviezli do Európy. Hlavne filmy, rockovú hudbu, časopisy, ale aj obchod a rekla-

mu. Vy to všetko kopírujete. Od nás si beriete to najhoršie, čo vyvážame.

Ako v tejto situácii poznať Boha? Aké dôležité to bolo pre vás?

Katolícka cirkev a ja sme už dlho išli rovnakým smerom, na súběžnej koľaji hlavne v oblasti bioetiky. Mal som aj iné dôvody, aby som sa dal na spoločnú cestu s Cirkvou. Ale nie ja som sa obrátil k Cirkvi, ona obrátila mňa.

Prečo ste sa stali kresťanom a práve katolíkom?

Zistil som, že môj postoj v mravných a etických otázkach sa postupne prekrýva so stanoviskami katolíckej cirkvi. Protestanti majú na tieto otázky iné názory, takže som si nedokázal predstaviť, žeby som sa stal protestantom. Je mnoho protestantov, ktorí schvaľujú potrat - episkopálna a anglikánska cirkev a iné. Proti potratom a iným zlám našej spoločnosti pevne a dôrazne bojuje iba katolícka cirkev. To bol prvý dôvod. Druhý dôvod bol, že mala moc udeliť mi odpustenie hriechov, zbaviť ma ťažkej mravnej úzkosti, bremena, ktoré som niesol. Niekoľkokrát som sa oženil. Existujú veľké a strašné veci. Všetci máme na nich podiel. U mňa toho bolo ale oveľa viac. Potreboval som najsť zmierenie a milujúcu ochranu v určitom duchovnom zmysle - vo viere, v Cirkvi. Som stále Žid a som na to hrdý. Táto tradícia ma okúzľuje - jedlo, humor, zvyky a tiež reč jidiš. Zostávam Židom. Postúpil som však o krok ďalej: stal som sa Židom, ktorý prijal Ježiša Krista. Podľa môjho názoru je to to najlepšie riešenie a dokonalé spojenie pre každého môjho súkmeňovca, ktorý chce duchovne žiť. Byť Židom, mať za sebou silnú tradíciu a potom prijať Ježiša Krista ako Vykupiteľa.

Vaše cesty, vaše rozhovory, to je apoštolát...

Áno, je misijná činnosť, ktorú som začal pred mnohými rokmi. Nesúvisí to s mojou konverziou. Bol som známy ako človek, ktorý sa snažil o uzákonenie potratov. Keď som zmenil svoje názory, cítil som povinnosť, že musím hovoriť o tom verejne. Vyrobil som filmy, napísal knihy, prednášam - aby som sa postavil proti svojej minulej činnosti. V tom je moja mravná a duchovná zodpovednosť.

Podľa časopisu Vision 2000

Film

2x Johanka z Arku

The Messenger:**The Story of Joan of Arc,**

USA, F, 1999, 148 min.,

réžia: Luc BESSON,

hrajú: Milla JOVOVICOVÁ, John MALKOVICH, Dustin HOFFMAN, Faye DUNAWAYOVÁ

Joan of Arc,

CAN, 1999, 91 + 92 min.,

réžia: Christian DUGUAY,

hrajú: Lili SOBIESKA, Peter O'TOOLE, Olympia DUKAKIS, Jacqueline BISSETOVÁ, Shirley MacLAINEOVÁ

Luc Besson je režisér svetového mena. Jeho filmy Magická hlbočina či Leon patria určite k špičke európskej kinematografie 80. a 90. rokov. Už pred tromi rokmi avizoval, že príde s veľkolepým filmom o živote francúzskej národnej hrdinky a svätice Johanky z Arku. V minulom roku sa však pred jeho premiérou objavil aj v Európe na videokazetách a vo vysielaní TV staníc (ČT 1 v apríli t. r.) iný film o Johanke. Bol to dvojdielny zostrih výpravného seriálu, ktorý natočila kanadská TV spoločnosť CBS. Tak sa divákovi zrazu ponúkla šanca porovnávať. Pokúsím sa o to aj ja.

Čo majú oba filmy spoločné, je dejová línia. Začínajú jej detstvom, cez zjavenie sa dostanú

k jej dospelosti, ceste za dauphenom do Chinonu, skúške na kráľovskom dvore, dobýjaniu Orleánsu, pokračujú korunováciou kráľa v Remeši, neúspechom pri Paríži, zradou a zajatím pri Compiègne, a vrcholia inkvizíčným procesom a upálením v Rouene. Verne rešpektujú fakty, ktoré sú známe z jej života. Jedinou výnimkou je vymyslená surová vražda a znásilnenie Johankinej sestry anglickým vojakom v Bessonovom filme. Kľúčovou udalosťou, ktorá zaberá viac ako tretinu minútáže oboch filmov, je bitka pri Orleáanse. Obidva boli natáčané v Čechách: Kanadania točili na Barrandove a na českých hradoch a zámkoch, Besson na Bruntálsku v okolí Slezské Harty. V oboch filmoch môžeme vidieť výborných českých kaskadérov a bojujúci český a moravský komparz.

Rozdielov je podstatne viac. Prvým je vizuálna stránka. Filmová produkcia je vizuálne oveľa efektnejšia (ale aj podstatne drahšia) ako televízna. A preto je aj Bessonov film po stránke kamery, strihu a efektov neporovnateľný zo zostrihaným TV seriálom. Horšie je to s vyznením filmu. Kanadania natočili seriál o živote a smrti Johanky z Arku. Nič viac a nič menej. Besson sa pokúsil vo svojom filme spojiť imaginatív-

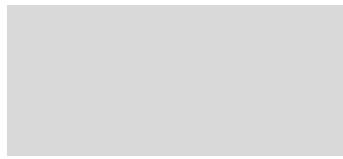
nu poetiku Felliniho, historickú vojnovú drámu Spielberga a psychologickú sondu Truffauta. Lenže na dvoch stoličkách sa naraz sedieť nedá. A o troch už ani radšej nehovorím. A tak film ostáva na polceste medzi všetkými spomenutými žánrami a nedosahuje kvality ani jedného z vyššie spomenutých režisérov. Herecké obsadenie je u Bessona síce drahšie, ale na place hrajú obe zostavy bezchybne. U Bessona je najlepší D. Hoffman ako Johankino svedomie, u Duguaya sa to isté dá povedať o biskupovi Cauchonovi v podaní P. O'Toola. A sme pri hlavných predstaviteľkách. A to je Bessonov debakel. Produkcia CBS mala neveriteľne šťastnú ruku pri Lili Sobieskej. Lili má 17 rokov, teda práve toľko, koľko mala pri bitke pri Orleáanse Johanka, a je Francúzka. Navyše výborne vystihla čistotu, prostotu a pokoru jednoduchého dedinského dievčaťa. Tejto štylizácii Johanky divák bez problémov uverí a počas celého filmu stojí na jej strane. Navyše vynikajúco zvládla podstatne tvrdšie nároky seriálu, ktorý je postavený priamo

na jej osobe. Vystupuje prakticky v každej scéne a tiež sama hrala aj v tých najťažších jazdeckých a bojových scénach, ako aj v scéne upalovania pri -20°C. O tejto talentovanej herečke určite budeme ešte počuť. Besson nerobil konkurz. Johanku písal "na telo" pre svoju manželku Millu Jovovichovú (tá sa s ním však behom natáčania rozviedla). 24-ročná bývalá modelka z Kyjeva sa však do úlohy Johanky nedokázala vžiť a pochopiť jej jednanie. Sama to aj priznala. Jej Johanka je rozporuplná, zmiešaná vášňami (väčšinou negatívnymi), často tvrdá a sebavedomá, skôr revolucionárka ako svätica. Feminizmus 20. storočia však v realite storočia 15. nevyzerá vierohodne.

Porovnanie zhrniem diplomaticky. Johanka z Kanady prekonal očakávania a nároky, ktoré sa kládli na zostrih televízneho seriálu, najmä vďaka charizmatickej predstaviteľke hlavnej postavy. Johanka režiséra Luca Bessona nesplnila očakávania, ktoré mal taký dobrý režisér, s takým kvalitným obsadením a s toľkými finančnými prostriedkami na realizáciu naplniť. Tiež najmä "vďaka" herečke v hlavnej úlohe.

Na záver malý povzdych. Keby sa prednosti každého z týchto dvoch filmov dokázali spojiť do jedného filmu, Oscary by sa zrejme len tak sypali.

4 nominácie na OSCARa: za film, scenár, zvuk a vedľajšiu mužskú úlohu (M.C.DUNCAN)

Meno režiséra Darabonta si väčšina filmových fanúšikov spojí s jeho najznámejším filmom Vykúpenie z väznice Shawshank. Hovorí sa, že dvakrát do tej istej rieky nevstúpiš. Jeho nový film sa opäť odohráva vo väznici, opäť v 30. rokoch, je to opäť adaptácia románu Stephena Kinga, je znova neuveriteľne úspešný medzi divákmi a opäť, napriek 4 nomináciám na Oscara (Shawsank ich mal dokonca 7), nezískal ani jedného.

Čo je to vlastne Zelená míľa? Je to väzenský pavilón pre odsúdených na smrť, kde cesta od cieľ k elektrickému kreslu vedie po zelenom linoleu. V tomto bloku šéfuje Paul Edgecomb (Tom Hanks), ktorý sa tu snaží, spolu so svojimi kolegami a riaditeľom väznice, vytvoriť pokojnú a ľudskú atmosféru pre tých, ktorých život sa blíži ku koncu. Paulovo heslo je: "Vedíme toto oddelenie, ako keby to bolo oddelenie intenzívnej starostlivosti v nemocnici..." Pokoj oddelenia naruší na jednej strane nový dozorca Percy Wetmore, mladý,

protečný a drzý „zasran“ so zvrhlými a sadistickými sklonsmi, ktorý riadne znepríjemňuje život nielen väzňom, ale aj kolegom dozorcami, a na druhej strane - nový odsúdenec na smrť John Coffey (Michael Clark Duncan). Obrovitánsky čierny "drobček", s neuveriteľne dobrotivým a detsky vystrašeným „kukučom“, čaká na elektrické kreslo za vraždu a znásilnenie dvoch malých dievčatiek. Vďaka Percymu atmosféra na Míli riadne hustne. Navyše Paul má veľké zdravotné problémy a obavy z rakoviny prostaty. Po jednom záchvate ho zrazu John Coffey nečakane zdrapí cez mrežu za veľmi chúlolistivé miesta. Frank cíti a vidí, že John z neho "niečo" vytiahol. A zrazu je zdravý. Ďalším "pacientom" sa stane obľúbenec celej Míle - myšiak Jingles. Navyše na rakovinu postupne zomiera manželka jeho dobrého priateľa, riaditeľa väznice. V Paulovej hlave sa rodí nápad....

Tento silný ľudský príbeh má dve podstatné dimenzie. Prvou je úvaha nad trestom smrti. Odsúdenci sú totiž ľ u d i a. Mnohí z nich ľutujú, niektorí sa polepšia, ale najmä kde-tu sa vyskytne nevinný! Tri popravy, ktoré sú vidieť vo filme zaručene zamávajú každým divákom. Najmä tá nevydarená. Ešteže film nedokáže prenášať zá-pach...

Druhou dimenziou je zázrak. Viera v zázraky sa dnes vytráca dokonca aj v katolíckej cirkvi. A pritom, ľudia by tak chceli veriť. Veď Ježiš uzdravoval a kriesil mŕtvych. Robili to po ňom aj jeho učeníci. Kde sa dnes táto schopnosť stratila? A čo keď Duch, ktorý veje kam chce, dáva aj dnes túto schopnosť niektorým ľuďom? John Coffey pred popravou hovorí Paulovi, ktorý ho chce zachrániť: "Neviem odkiaľ, ako a prečo som túto schopnosť dostal. Viem však, že

som kvôli nej bol vždy sám a nikdy som nemal domov. Len som chodil z miesta na miesto a pomáhal ľuďom. Teraz som už unavený, strašne unavený..."

Ak veríte v zázraky bude pre vás tento film veľmi silným zážitkom. Ak nie, budete sa mať aspoň nad čím zamyslieť. Pozoruhodné sú aj www stránky filmu: www.zelenami-le.cz a www.thegreenmile.com. Sú na nich linky na stránky, kde sa o treste smrti a boji proti nemu môžete dozvedieť oveľa viac.

Kniha

Bazilika

William D. Montalbano,
BB art, 1999, 282 str.

Katolícka cirkev nie je v súčasnom svete objektom vhodným na román či thriller. Venujú sa jej najmä duchovní autori alebo bulvárni novinári hľadajúci senzácie. Skutočne kvalitných súčasných románov je ako šafránu. V posledných 5 rokoch sa v našej (či presnejšie českej) rečovej oblasti objavili len tri: Apokalypsa od Kanaďana Michela O'Briena, Prolévat moře od poľského klasika Januzsa Dobraczynskeho a koncom minulého roka Bazilika z pera známeho amerického zahraničného spravodajcu W. D. Montalbana. Novinár, ktorý osem rokov pôsobil v Ríme a Vatikáne, ale mal tiež skúsenosti z Londýna a Číny, napísal 5 románov. Bazilika sa stala jeho posledným. Niekoľko mesiacov po jej dokončení zomrel.

Román, či skôr detektívny thriller, sa odohráva v srdci katolíckej cirkvi vo Vatikáne v blízkej budúcnosti. Cirkev má už niekoľko mesiacov nového pápeža. Je ním sympatický, vyšportovaný, vzdelaný, niekoľkými jazykmi hovoriaci Juhoameričan Richardo San-

chez de Arellano. Pre priateľov Rico, pre Rimanov Tredi (skratka jeho pápežského mena Pius XIII. - tredicesimo) sa preslávil ako „Kokainový kardinál“, keď vo svojej vlasti viedol tuhý boj z drogovými kartelmi. Teraz je nútený zavolať do Vatikánu svojho priateľa rehoľníka - brata Paula, aby mu pomohol. V Bazilike sv. Petra bola nájdená mŕtvola jedného z kuriálnych úradníkov. Spadol z kopuly Baziliky sám, alebo mu niekto "pomohol"? Brat Paul bol pred 14 rokmi policajtom v Miami. S Tredim ho spája nielen priateľstvo, ale aj spoločné temné udalosti z minulosti. A tá sa zrejme začína vracaf. Po sérii ďalších vražd je zrejme, že najbližšou obeťou bude práve Tredi. To všetko sa odohráva na pozadí tvrdého zákulisného boja katolíckych liberálov a konzervatívcov, prvých pápežových vážnych rozhodnutí a prvej zahraničnej cesty smerovanej do New Yorku. Viac z deja prezrádzať nebudem.

Medzi negatíva knihy patrí nepresný preklad. Prekladateľka evidentne nebola doma v katolíckej cirkvi. Pokiaľ "vydržíte" hneď na str. 18 takú perlu ako „Matúš bol trinástym apoštolom, ktorého zvolila väčšina, aby nahradil zradcu Piláta“ , dočkáte sa aj lepších časov. Ďalej zarází veľmi tvrdý pohľad na Jána Pavla II. - „Nepružný Poliak, Pápež Nikto... svojej Cirkvi preukázal skutočnú službu, keď rýchlo zomrel“. Treťou negatívom, a pre citlivejších veriacich asi najväčším kameňom úrazu, je pohľad na dodržiavanie celibátu vo vatikánskych kruhoch. Fanúšikom detektívok bude asi vadiť, že už v polovici románu budú tušiť, kto je vrah. A sto strán pred koncom už o tom vôbec nebudú pochybovať.

Čo ma však najviac potešilo a nadchlo, bola osobnosť pápeža Trediho. Pápež, čerstvý päťdesiatnik, je človekom z mäsa a kostí, ako každý z nás. Má rád svojich priateľov, ale aj dobré jedlo a pitie, či inkognito vychádzky do Ríma. Nezabúda ani na obľúbený basketbal a bejzbal. Ale predovšetkým, má rád svoju Cirkev, teda najmä ľudí. Pre svoje ovečky je schopný riskovať život, ale tiež lámať tabu pápežského protokolu. Je ako jeho Majster, ide priamo k ľuďom a kašle na ohľady a stereotypy. A dokáže robiť zázraky... V knihe je niekoľko veľmi silných momentov, ktoré jasne hovoria o tom, že napriek kritickému pohľadu, má autor svoju Cirkev rád a verí v jej lepšiu budúcnosť. Takto vyznieva aj záver knihy.

Pokiaľ chcete prežiť chvíle napätia, ale zároveň sa zamyslieť nad svojou Cirkvou, neváhajte!

Drobec

28. - 29. apríl - Aleluja 2000, kresťanský festival gospelovej hudby - Sabinov, info: www.rcc.sk/www/aleluja2000

5. - 6. máj - Lumen 2000 - Festival gospelovej hudby, naše i zahraničné kapely, prihláška... však isto viete, o čo ide. www.festivallumen.sk

6. - 9. júl - CampFest 2000, šport kemp Tatranská lomnica, gospelový festival. www.campfest.sk

10. - 20. august - XV. svetový deň mládeže. Celosvetové stretnutie mládeže v Ríme so sv. otcom. www.rim2000.sk. Pozor, prihlášky do konca apríla.

Jubilejný rok 2000 v cirkvi, všetky dostupné informácie hľadajte na celosvetovej [www stránke](http://www.jubil2000.org) www.jubil2000.org

Počuli ste o adopcii na diaľku? Ide o prispievanie na dieťa v sociálne zle postavenej rodine (Bosna, India...) Ak sa chcete dozvedieť viac, informujte sa na Slovenskej katolíckej charite na Kapitulskej ulici. Info: Miroslava Staníková, tel: 0804/964 407

www.rcc.sk - oficiálna stránka katolíckej cirkvi na Slovensku
www.upc.rcc.sk - spoločná stránka Univerzitných Pastoračných centier.

www.domka.sk - združenie saleziánskej mládeže médiá
<http://pec.upc.uniba.sk/~sum> - najlepšia relácia na STV2, o študentoch a pre študentov VŠ

www.portal.cz/ad/ad.htm - časopis AD, česká alternatíva ND
www.sk-music.sk - slovenská gospelová hudba na internete
www.gospel.sk - stránka o gospelovej hudbe v podaní LUX communications

www.bude.sk - kresťanské akcie podujatia, informácie
www.kaplanka.sk - Virtuálna kresťanská kaplnka - informácie o kresťanskej viere, kultúre, a dianí na Slovensku

www.ke.telecom.sk/oskar/zdroje.htm - katolícke zdroje na Internete so zameraním na východné cirkvi

<http://www.avemaria.sk/novy-zakon> - nový zákon

www.ceit.sk/wwwisis/biblia.htm - biblia online

www.breviar.sk - breviár online

www.cin.org - katolícky informačný server, správy zo sveta

www.europart.it/jubilaem - Preblémy týkajúce sa jubilea v roku 2000

VŠ Infoservis

Banská Bystrica:

- Vysokoškolská sv. omša v utorok o 18.00 a v nedeľu a prikázaný sviatok o 19.30 v katedrálnom kostole.

Bratislava:

- pondelok 20.00 - sv. omša v jezuitskom kostole (P. Ladislav Csontos SJ)

- stretná podľa fakúlt (info na VŠ sv. omši)

- nedeľa - sv. omše v UPC (Univerzitné Pastoračné Centrum) o 8.00, 10.00 a 22.00, utorok - piatok o 21.30, pred sv. omšou spovedanie

- štvrtok 19.19 - sv. omša pre mladých z internátu EU - Horský park (a nie len pre nich), kostol na Kalvárii

Košice:

- pondelok 19.00, sv. omša 19.00 v seminárnom kostole

- nepravidelné sv. omše a spovedanie na internátoch

- stretná po internátoch

- hosť v spoločenskej sále SKK na Alžbetinej 14, streda 19.00

- Po-Pia - čajovňa v UPC od 18.00-22.30

Nitra:

- Po,Út: 20.30 sv. omša na internáte na Drážovskej c.

- Út: 18.00 mládežnícka svätá omša v kostole u piaristov, po nej adorácia

- St: 18.30 sv. omša v kostole u františkánov, 18.30 (2x mesačne) škola modlitby na Kalvárii

- Štv: 19.30 študentská sv. omša v kostolíku sv. Michala na vršku; Klokočina

- po sv. omši (2. a 4. v mesiaci) duchovná príprava k jubileu 2000

- Na univerzite pôsobí Klub katolíckej mládeže FONS - ktorý organizuje spoločné modlitby každý večer o 21.00: Internát Mladost - izba 517b, Pribina - 28VB, AB 615

Trnava:

- vš. sv. omša v jezuitskom kostole v stredu o 19.30 (p. Hudáček SJ)

- stretná u jezuitov: utorok, štvrtok

- na internáte sú tiež stretná

Zvolen:

- sv. omša v stredu o 17.30 v kaplnke na Zámku

- pondelok o 19.45: prednášky na rôzne témy v jedálni ŠD L. Štúra

- utorok o 20.00: príprava na sviatosti

- štvrtok 20.00 - 22.00: spoveď alebo osobný rozhovor v CUP

- piatok o 20.00: kultúrny piatok

Žilina:

- utorok o 18.30 sv. omša u saleziánov

- 2. sobota v mesiaci duchovná obnova

- v piatok spoločná adorácia v čase 19.30 - 22.30

- stretná: pondelok - štvrtok, sobota

UPC:

- pondelok, streda - sv. omša 19.00

- utorok - sv. omša v angličtine

- streda - otvorené stretno 20.00

- štvrtok - adorácia 19.00

- čajovňa denne 8.00 - 22.00

- spoveď a osobný rozhovor s kňazom

- nácvik spevu: po, st 18.00, št 18.30

- náuky na prijatie sviatostí

Tretí koncert legendárnej

Fun - folkovej kapely **Deja vu**

odpálime dňa 10. mája 2000 o 19:00 vo veľkej sále UPC v Mlynskej doline v Bratislave.

Zn.: Autobus č. 39

